ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 | To Europe:
half year...... 1.00 | per year...... $2.50
single copy... .05 | half year..... 1.25

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

ЗАПОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кождого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 | До Европи:
на пів року 1.00 | на рік $2.50
поод. число .05 | на пів року 1.25

РІК XXI. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 4-го грудня 1913. Ч. 49. VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, December 4, 1913. N. 49.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАНЯ ГОЛ. УРЯДУ РУСКОГО НАР. СОЮЗА В АМЕРИЦІ

відбувшого ся на днях 9, 10, 11 і 12 вересня 1913 р. в місті Buffalo, N. Y.

(Дальше).

На внесок п. С. Ядловського, попертий п. А. Гальчаком, ухвалено, що до 31. грудня 1913 такий делєґат має бути вибраний з поміж членів Гол. Уряду Р. Н. Союза. Ухвалено, що в сій справі має бути оголошений в „Свободі" відповідний конкурс, а по оголошенім конкурсі члени Гол. Уряду, хотячі бути делєґатом, мають внести відповідне повідомлене на адресу предсїдателя Р. Н. С. п. Д. Капітули. По означенім часї предсїдатель має виготовити відповідний формуляр (обіжник) і вислати до всїх членів Гол. Уряду Р. Н. Союза в цїли голосованя над кандидатом. Більшість голосів рішає в виборі делєґата, а слїдуючий числом голосів стає вибраний заступником.

На внесок п. П. Мотала, попертий о. Д. Хомяком, ухвалено вибрати гроші з пітсбурських банків і ульокувати їх в иншій місцевости, в певних і відповідних американських банках. Сю справу поручено виконати Гол. Екз. Комітетови Р. Н. Союза.

Зі згляду на се, що старокраєві українські інституції за мало інтересують ся житєм американських Українців, а в справах дітий американських Русинів, живучих в Галичині, коли американські Русини відносять ся в справі своїх дітий о поміч моральну і матеріяльну, наші старокраєві інституції подібними справами мало занимають ся або цілковито їх відкидають, на що Р. Н. Союз має доказ, по довшій а річевій дискусії ухвалено, що фонди ухвалені виплатити старому краєви на народні цїли з каси Р. Н. Союза, а котрі до тепер вще не суть вповні виплачені, щоб таких фондів не виплатити інтересованим інституціям так довго, поки політика старокраєвих інституцій не вияснить ся зглядом американських Русинів-Українців.

З нагоди 40-лїтного ювилею д-ра Івана Франка на внесок о. Д. Хомяка, попертий п. О. Стеткевичом і п. П. Моталом, ухвалено виплатити з каси Р. Н. Союза суму $200.00 як ювилейний дар Іванови Франкови. Рівнож ухвалено вислати відповідне письмо від Р. Н. Союза Шан. Ювилятови.

П. М. Угорчак перечитав письмо від Славянського Іміґраційного Товариства з Ню Йорку, котре звучить як слїдує:

Новий Йорк, 5-го септембра 1913.

До Впов. Пана Дмитра Капітули,
Предсїдателя Руськ. Нар. Союза
438 Main & Court Sts.
Buffalo, N. Y.

Високоповажаний Пане!

Удаєм ся до Вас, Високоповажаний Добродію, з умильним прошенєм, щобисьте були ласкаві з нагоди річного мітинґу Руського Народного Союза, виєднати від тогож Союза для „Славянського Дому Іміграційного" якусь запомогу.

За сьвідоцтвом долученого під 1) справоздания з дїяльности нашого дому іміґраційного за минувший рік по 31. марта 1913., Русини становлять найбільше число іміґрантів, котрими ми займили ся.

Так само мала ся справа в місяцях цьвітни маю, червни і липни р. 1913.

В тім часї ми відобрали з Еліс Айленд 217 іміґрантів, в чім було 109 Русинів, далисьмо приміщене в нашім домі 841 особам, в чім було 208 Русинів, а далисьмо працю і занятє 349 особам, в чім було 146 Русинів.

З тих чисел видно, що ми дбали про руських іміґрантів в дуже значній мірі, хотяй підмога нашого дому зі сторони Русинів була стосунково дуже мала і незначна.

Не підлягає найменшим сумнївам, що найлїпше було би, если би Русини мали свій власний дім еміграційний, котрий би займав ся рускими іміґрантами, нїм однак тоє стане ся і такий дім іміграційний руський покликаний вістане до житя, то Руський Народний Союз повинен підперти морально і матеріяльно наш дім іміґраційний, яко найбільше і щиро трудячий ся коло руських іміґрантів.

Ми надіємо ся отже, що Річний Мітінґ Руського Народного Союза не відкаже нашому прошеню о підпомогу в нашій теперішній праци для руського народу в Америцї.

Желаючи як найкрасших успіхів в Вашій праці і нарадах над добром руського народа, пишусь з правдивим поважанєм

А. Б. Куколь,
секр. „Славянського Іміґрац. Тов."

ВИТЯГ

з річного справозданя „Славянського Іміґраційного Дому в Ню Йорку" за час від 1. апріля 1912. до 31. марта 1913.

Наше товариство інтервеніювало в 2400 случаях затриманя наших іміґрантів на Еліс Айленд, в чім було 499 Русинів.

До нашого дому приймилисьмо 242 іміґрантів, в чім було 94 Русинів.

В нашім домі далисьмо хвилевий приют 1853 особам, в чім було 231 Русинів.

Видалисьмо 1853 снідань, 3280 обідів, 4333 вечер, а ночувало у нас 4242 осіб.

О роботу і занятє внстаралисьмо ся для 860 осіб, в чім було 166 Русинів.

Річний дефіцит виніс $250.14.

По перечитаню висше наведених письм п. М. Угорчак заявив, що мав нагоду наочно переконати ся, що переважно нашими русько-українськими іміґрантами на Еліс Айленд в Ню Йорку щиро занимає ся Славянське-Іміґраційне Товариство під кождим зглядом, а позаяк много іміґрантів відносить ся до Р. Н. Союза о поміч моральну а в части матеріяльну, підчас коли суть затримані на Еліс Айленд, не від річи буде, щоб Р. Н. Союз був членом сего Іміґраційного Тов-а в Ню Йорку.

По довшій зрілій дискусії на внесок п. М. Угорчака, за попертєм п. О. Стеткевича, ухвалено, щоб Р. Н. Союз вступив (з днем 1. січня 1914 р.) в члени Славянського Іміґраційного Товариства в Ню Йорку.

Зі згляду на се, що кожде товариство, котре є членом сеї іміґраційної інституції, має право мати свого заступника (директора) у Виділї Славянського Іміґраційного Товариства, на внесок п. О. Стеткевича, попертий о. В. Балогом, одноголосно зістав вибраний директором п. С. Ядловський а заступником п. М. Угорчак.

Одноголосно ухвалено приняти новий відділ на Фреквіл, Па., в члени Р. Н. Союза.

На внесок п. А. Шаршоня, попертий п. А. Гальчаком, ухвалено виплатити Отцю Духовному Р. Н. Союза о. Д. Хомякови за відправу богослуженя Річного Засїданя суму $50.00, дякови бофальовської парохії суму $10.00, а на гр.-кат. церкву в Бофало, Н. Й., $100.00.

На внесок п. С. Ядловського, попертий о. В. Балогом, ухвалено помістити спростованя в „Свободі" о. Меренкова з Рочестер, Н. Й., если спростованє буде підписане оріґінальними підписами.

По довшій дискусії на внесок п. М. ухвалену XII. Гол. Конвенцією Р. Н. Союза ухвалено, щоби зібрані Гол. Урядники на Річнім Засїданю в Бофало, Н. Й., відфотоґрафували ся.

На внесок п. С. Ядловського, попертий п. А. Гальчаком, ухвалено виплатити ухвалену XII. Гол. Конвенцією Р .Н. Союза суму $500.00 на доповненє фонду ім. о. Н. Стефановича.

На внесок п. О. Стеткевича, попертий п. Й. Ялечком, ухвалено письмо п. І. Бунґи, члена Р. Н. С. з Ґінтер, Па., приняти за добре і опубликувати в протоколї з Річного Засїданя. Се письмо звучить: На Річне Засїданє Головного Уряду Р. Н. Союза в Бофалю, Н. Й. Високоповажані Головні Урядники Р. Н. Союза! Я низше підписаний желаю Вам здоровля та доброго успіха на сегорічнім Засїданю. Радьте, Високоповажані Панове, над долею нашої славної орґанізації Р. Н. Союза та не забудьте за нашу поневолену бідну вітчину в старім краю. Ухваліть дещо на „Рідну Школу" в Галичині, бодай з фонду бідних. Високоповажані Головні Урядники! Зробіть почин на сегорічнім Засїданю, то може причинять ся і наші славні Союзовці та зложать яку жертву від себе. Кінчу тих пару слів та кличу Вам стократ грімке: Слава! — Іван Бунґа, член Р. Н. Союза в Ґінтер, Па.

По довшій дискусії на внесок п. С. Ядловського, попертий п. І. Ґловою, ухвалено, щоби справу п. М. Садецької, членкці відділу 147 Р. Н. Союза, застосувати до приписів статута Р. Н. Союза. По перечитаню § 175 статута Р. Н. Союза одноголосно зістало ухвалено се, щоби запомогу, о котру висше згадана членкця робить собі претенсію, не виплатити по смерти її мужа зі згляду на се, що її муж при вступі її в члени Р. Н. Союза числив 49 років житя.

Ухвалено доплатити з каси Р. М. Союза родичам члена Р. М. Союза до посмертної запомоги в сумі $200.00 по помершім Івані Саланськім, членї відділу 36 Р. М. Союза в Америці.

На внесені просьби ухвалено запомоги слїдуючим членам Р. Н. Союза:

Ухвалені запомоги.

В.			
В.	69	Андр. Корцан, Ню Йорк, Н. Й. з ф. бід.	50.00
В.	110	Стефан Кріль утр. ноги, Літсдейл, Па. з посм.	100.00
В.	144	Підлуска Параска, сухоти, Ню Йорк, Н. Й. з посм.	100.00
В.	215	Григоровський Лука, Ню Йорк, Н. Й. з ф. б.	25.00
В.	220	Жені Дмитрів Володимира, Шікаґо, §186	150.00
В.	248	Якубовський Ґнат. нев. калїцтво ноги, Котсвіл, Па., з посм.	100.00
В.	286	Стисловська Настя, Лорейн, О., з ф. б.	50.00
В.	106	Жені Дрозд Йосифа, Шікаґо, §186	150.00
В.	40	Цапар Стефан, Едвардсвіл, Па. з ф. б.	25.00
В.	239	Квасїнський Мих., нев. слаб., Філядельфія, Па., з посм. кл. Б	100.00
В.	37	Жентичка Петро, Чісголм, Мінн., з посм.	100.00
В.	217	Луцишин Василь пол. руки, Рочестер, Н. Й., з посм. кл. Б	100.00
		Р. М. С.	
В.	36	Саланський Филип по сині Івані, решта	200.00
		Р. Н. С.	
В.	104	Кузьма Шкурат, зорґан. від. 344-го	10.00
В.	109	Мих. Боґда, за невідтягнені нагороди	10.00

З огляду на пізний час предс. п. Д. Капітула замкнув засїданє третого дня. Слїдуюче засїданє заповів п. пред. на другий день т. є. 12.вересня 1913. о год. 8.30 рано в сій самій гали.

Четвертий день засїданя, 12. вер. 1913.

Гол. предс. п. Д. Капітула отворив засїданє в відповідній формі точно о годині 8.30 рано. На засїданю явили ся всї Вп. Головні Урядники і члени „Просьвітної Комісії", котрі були на засїданю попередного дня. По отвореню засїданя приступлено до дальших нарад після порядку денного. На порядок денний взято справу „Просьвітної Комісії" Р. Н. Союза в Америці. В імени „Просьв. Комісії" здавав справозданє предс. тоїж Комісії, Вп. Др. В. Сіменович, котре представляє ся як слїдує:

(Дальше буде).

З ТИЖНЯ.

Місс Джесі Вудров Вілсон, друга дочка президента, вийшла замуж за Франца Бовеса Сейра у Білім Домі. На образку подана фотоґрафія весїльної дружини в такім порядку: 1. Президент Вілсон; 2. Пані Вілсон; 3. Пан Сейр; 4. Др. Ґренфел, староста молодого; 5 Панна Марґарета Вілсон; 6. Пані Сейр, молода; 7. Панна Елєонора Вілсон. — Мексиканські повстанці під проводом ґенерала Віллї відобрали з рук федералїстів місто Хуарез, а відтак здобули кілька инших важних стратеґічних позиций. — Ґенерал Зеляя, бувший президент Нікараґви, зістав арештований в Ню Йорку за замордованє двох людий в Нікараґві. — Артур Ц. Пейн, конзулярний аґент Злучених Держав в Тукспан, Мексико, знайшов ся в труднім положеню, коли повстанці під начальством ґенерала Аґвіляра заняли Тукспан. — Пораз перший відбула ся в Ню Йорку гра в футбол поміж Армією і Маринаркою. На чолї Маринарки стояв капітан Ґількрайст, а на чолї Армії капітан Ґоґ.

ПОЯСНЕНЄ

що-до резиґнації о. Д. Хомяка з уряду Духовного Отця Р. Н. Союза, оголошеної в 48 числї „Свободи".

Згадана резиґнація надійшла на мої руки 8. жовтня с. р., а о. Хомяк подав ось таку її причину: „Позаяк Преосьв. Владика С. С. Ортинський жадають, щоби Гол. Уряд Р. Н. Союза вніс до Них просьбу о затвердженє уряду Духов. Отця Р. Н. Союза, а Гол. Екз. Комітет — як менї відомо — відмовив ся вносити висше згадану просьбу до нашого Владики С. С. Ортинського, — отже я вношу резиґнацію з уряду Духовного Отця Р. Н. Союза, котру прошу приняти до відомости".

По розгляненю сего письма Екз. Комітет Р. Н. Союза узнав причину резиґнації о. Д. Хомяка за безпідставну і невмістну і сеї резиґнації не приняв. Гол. Екз. Комітет Р. Н. Союза уважав і уважає Конвенцію найвисшим законодатним тїлом Р. Н. Союза, і коли Конвенція вибере когось головним урядником, то такий вибір є зовсїм правосильний і важний. З того приводу Екз. Комітет Р. Н. Союза не уважав за потрібне відносити ся з осібною просьбою до Владики Ортинського о затвердженє уряду Духовного Отця Р. Н. Союза. Колиж о. Д. Хомяк з наказу свого епископа був приневолений зі свого уряду зрезиґнувати, то сю резиґнацію приймаєть ся з конечности до відома і отсим оголошуєть ся, що уряд Духовного Отця Р. Н. Союза остає з днем 19 с. м. опорожнений.

Дано в Макаду, Па., 28. падолиста 1913.

Д. Капітула,
гол. предс. Р. Н. Союза.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Згідно з ухвалою Річного Засїданя Гол. Урядників Р. Н. С., відбувшого ся в Бофало, Н. Й., подає ся до загальної відомости всїм підрядним відділам Руского Молодечого Союза в Америці, як також їх опікунам, що з днем 1. січня 1914 р. опікуни висше згаданих відділів мають присилати до гол. каси Руского Молодечого Союза по 25 ц. від кождого члена Р. М. С. яко приписану місячну вкладку. З днем 1. січня 1914 р. перестане оставати 5 ц. в касї місцевого молодечого відділу, як також гроші, котрі вже до тепер знаходять ся в місцевих касах молодечих відділів, мають бути передані до кас місцевих відділів Руского Народного Союза. Рівночасно завідомляє ся опікунів місцевих відділів Руского Молодечого Союза, щоби звернули свою увагу на се, що кождий член Р. М. С., котрий перевисшає 16 лїт житя, має стати ся членом Р. Н. С., бо Р. М. С. обезпечує членів тільки від 1 до 16 лїт житя, а поза 16 лїт нї.

Дм. Капітула,
гол. предс. Р. Н. Союза.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНА ШКОЛА" В ГАЛИЧИНІ.

На спільній забаві у п. Михайла Даялика в Ґлестонбурґ, зложили на „Рідну Школу" слїдуючі Українці: М. Дзядик $1.00; І. Коронатва, І. Родзинка, І. Якубчик, С. Кондиль, Т. Босс, М. Задорожний і Г. Дзядик по 25 цнт.; А. Рудакевич, Л. Сидорак, В. Лех, П. Носаль, К. Дзядик, Н. Савицька і М. Смик по 10 цнт.; С. Когут 5 цнт. — Разом $3.50

Всїм Жертводавцям щире Спасибіг, що незабувають і на наші народні потреби. Всевишний сторицею нагородить Вашу жертволюбивість.

Оголошено в ч. 47. „Свободи" 143.29

Разом $146.79

Вислано дня 25-го падолиста 1913 р. через фірму С. Милянович і Вайл Ко. в Джерзи Сіти, Н. Дж. до Кр. Шкільного Союза у Львові 143.29

Остає $3.50

ПРОСЬВІТНІ ВІЧА.

Indiana, Pa.

Дня 15. падолиста с. р. відбуло ся в нашій місцевости просьвітне віче, на котре прибув делегат „Просьвітної Комісії", п. В. Кніґиницький. На віче взяли участь три відділи Р. Н. Союза: від. 19 з Гомер Сіти, від. 158 з Кріксайд і від. 299 з Кент. По Службі Божій, котру відправив о. П. Шаґодає, в Джакстави, удали ся всі до галі. Віче отворив о. Шаґодає. На предсідателя віча вибрано Семена Пастернака, на секретарів Фр. Кухарського і Ів. Калинчука. По промові предсідателя, промовив п. Кніґиницький, вказуючи на конечну потребу ширеня просьвіти і науки між нашими земляками в Америці. Бесіда була дуже гарна і поучаюча.

На вічу приступило 17 членів до „Просьвіти", складаючи членські вкладки. Братства: від. 19 і від. 158 жертвували на просьвітні цілі по $5.00, крім сего зложили секретарі: п. Фр. Кухарський $1.00 і Ів. Калинчук $2.00 — разом $17.00.

Відпоручниками-організаторами вибрані: на відділи 158 і 299 п. Фр. Кухарський, на від. 19 п. Ів. Калинчук.

Предсідатель закрив віче, подякувавши делеґатови і всім учасникам за ласкаву участь і висказуючи бажане, щоби розпочате діло як найкрасше розвивало ся.

Ф. Кухарський.

ДОПИСИ.

З Brooklyn, N. Y.

Ювилейне сьвято.

Дня 18. жовтня с. р. сьвяткувало місцеве Братство Пресьв. Тройці в Брукліні 8-літну річницю свого істнованя. В тім сьвяті взяли участь всі місцеві Братства і Товариства.

В галі, красно пристроєній народними праморами, зійшлись Русини-Українці зі своїми родинами; галя була битком наповнена. Дохід з балю призначено на ціль вище згаданого Братства. Заступник предсідателя п. Іван Бадко (Андрея) привитав запрошені Братства і Товариства бесідою, в якій змалював в коротких словах історію Братства від початку його основаня.

Братство Пресьв. Тройці розвиває ся дуже добре і має поважне число членів. По довгій церковній борбі осягнули Бруклинці свою ціль; Пресьвященний єпископ Ортинський полагодив спір в їх користь, основуючи в Брукліні самостійну парохію і надаючи їй сьвященика. Є надія, що тутешні Русини-Українці заживуть віт тепер иншим житєм.

Володимир Яськевич.

З Stapleton, N. Y.

Основанє читальні „Просьвіти".

Ідучи за покликом „до просьвітної праці" і ми не хотіли остати ся по заду других. Завдяки організації п. Василя Гасія склякано на день 21. жовтня збори в цїли основаня читальні „Просьвіти". На зборах вписало ся 75 членів. Опісля приступлено до вибору заряду читальні. Вибрані: М. Корж, предс.; В. Гасій, кас.; І. Корнан, секр.; І. Свободян, бібліотекар; І. Іваницький і М. Ворона, заступники.

Від часу отвореня, читальня що вечера повна молодіжи; замість тратити тяжко запрацьований гріш по сальонах, молодіж гуртує ся в читальні. Є надія, що читальня під добрим проводом організаторів стане осередком нашого житя, що принесе користь не лише членам, але і цілому народови.

Член.

З Kansas City, Kan.

Просьвітне віче в Канзас Сіти, Кан.

Дня 16. падолиста с. р. відбуло ся в Канзас Сіти просьвітне віче „Прогресивного Кружка", на котрім промовляв Володимир Шатоф, що під теперішну пору... [illegible] на цілу ... руського [illegible] народа. В довгій промові представив він вірно житє нашого народа на російській Україні і в Америці, та пояснив в який спосіб Україна може дійти до своєї цїли, щоби визволити ся з під царського кнута. Згадав про Тараса Шевченка, графа Толстоя та многих инших, що посьвятили ціле своє житє в працї для покривдженого, поневоленого народа. На примірах доказував, що лише в організації лежить сила народа, і взивав присутних до солідарної організації, котра може нам вести борбу з нашими ворогами. Організація вимагає [illegible] ... [illegible]

—

первим обовязком закладати читальні „Просьвіти" і рідні школи. „Хвиля зближає ся, що Україна піднесе до гори свобідний прапор. Нехай та хвиля не заскочить нас неприготованих", закінчив орґанізатор свою бесіду.

М. Кархут, учасник віча.

Вісти з Лемківщини.

Російське безголове на Лемківщині.
(В альбум ґр. Бобринському і еп. Платону).

О скільки право- і цареславна часопись „Лемко", видавана в Горлицях, впливає на „просьвіщеніє" між збаламученими лемківськими селянами, то нехай послужить ось сей страшний скандал, якого доконали задурманені царе і православієм мошкофіли в Ропиці Руській, щоби не допустити Русинів-Українців до громадської ради. Вони получили ся з жидами (яких давнійше копальня нафти тут не мало звабила) і з I. кола вийшло до ради аж трох жидів, а то: Міхул Блязбанд, Лейба Блязбанд і Кельман Фрідріх. Голова руссофільської читальні „Качковського", славний Кузма Варіян, шолтис, аґент і кольпортер „Лемка", голосував разом з жидами і завдяки його помочи, вони всі три ввійшли до ради. Ще в часі виложеня виборчих ліст, жиди уложили йому протест проти того, щоби місцевого управителя школи вписано до I. кола. Кузма товк ся з тим протестом то і старостві, то в уряді громадськім, але нїщо не помогло. Не знав видно „сердеґа", що учителеви місце таки в першім колї.

Але о скільки ропицькі хруні-москвофіли окрили ся соромом, о стільки наші народовці, патріоти-селяни, віднесли тут побіду. Бо в третім колї, в якім звичайно найбільше виборців, вибрано самих Русинів-Українців і то найсьвідомійших селян, а між ними і місцевого управителя школи. Честь вам за тоє виборці з третого кола! В другім колї наша ліста перепала одним голосом, бо двох з нашої сторони схрунили в послідній хвили усуваючи ся від голосованя Так отже на 12 радних ввійшло до ради 5 Русинів-Українців, 4 кацапів і 3 жидів. Колиж тепер кацапи-москвофіли получать ся з жидами, то Міхул Блязбанд стане їх війтом, а Кузма Варіян буде тоді ходити вже з жидами до біжниці на молитву, бо і так нашої церкви не узнає, а православної ще в нас нема.

Так то помагають нам російські рублї і російська цареславна культура. Читайтеж, дорогі братя Лемки, і дивіть ся, що варті царе- і православні редактори „Лемка" і їх прихвостні хруні, а що варті наші правдиві Русини-Українці, сини того народа, що і ви. Пізнавайте, хто вам приятель, а хто вам страшний ворог. Більше вам писати не треба, бо і сего вистарчить.

Гриць син Ваня.

З ГОРЛИЦЬКОГО ПОВІТА.

Початки праці на економічнім поли.

Доношу Вам, дорогі Братя і Краяни радісну вістку, що ми заложили при читальні „Просьвіти" в Пантній господарське товариство „Сільський Господар". І з Ропиці Руської вислані вже до намісництва статути. Таке саме товариство маємо заложити ще і в Гладишові. Дуже то потрібна і користна річ для нас. Ось і сего року дощі загубили нам не лише збіже, нашу, але і компері, так, що не було би навіть чим і перезимувати. Але ось ми членя сего товариства спільними силами собі помагаємо. Правда, правительство призначило на поратоване бідних хліборобів кілька мілїонів. З того і ми троха користаємо. Через головне товариство у Львові спроваджуємо по знижених цінах ваґонами томасину, зерно всякого рода і компері. А компері то вже найбільша поміч для нас, бо члени дістають чверть за 1 К, а якби в Горлицях хотів купити, то за чверть треба заплатити 3 К. Спроваджуване зерно сходить красно і добре удає ся на наших землях.

Як то добре, що вже і на рідній земли маємо свої товариства. До тепер то ми лише в Америцї лучили ся в братства, а від нинї починаємо вже і у себе дома спільними силами працювати. Не даром то кажуть люди, „що громада великий чоловік", що в злуці спільними силами можна не одно добре діло до ладу привести. З того товариства „Сільський Господар" будемо ще і инші користи мати.

Тїшимо ся, що Бог прислав нам тут на Лемківщину добрих учителів Українців. Вони не лише що гарно учать і виховують наші діти, але і на добре забирають ся до праці на поли економічнім і просьвітнім. Честь їм за їх труди!

В Пантній дня 4. падолиста 1913.

Андрій Глива.

Як приходять до кацапських хрунів православні ґазети.

Звісна річ, що коли би не російські рублї, то з кацапських часописий і сліду не було би у нас в Галичині. Не кажемо вже о „Прикарпатской Руси", яку „русскіє атци" за дармо читають і хвалять собі чисто російську літературу. Але звернїм лише увагу на те, як то упрямо напихають нашим селянам царе-православні редакції „Голос народа" і „Лемка", писані на „хахлацком язикі".

Примїром в Пантній до убогого, але чесного нашого селянина, якось ще з самого початку став приходити „Голос Народа". Селянин пішов до Америки, а „Голос" іншов і йде дальше. Аж недавно стали добрі люди завертати його до Львова. І що завернуть, то він таки приходить (історія така сама, як з Демянчуковим „Селянином", видаваним за польські гроші). Не було иншої ради, взяли тай написали так: „Не присилайте менї тепер вашої ґазети, бо я виїзджаю до Америки. Я подам вам адресу і будете менї тоді посилати ґазету дальше".

В Ропиці Руській відганяв Ваньо Филяк довго-довго від себе „Лемка" і ледво відогнав від себе. Решта читачів го кажуть: „Хрань Боже! ми за „Лемка" не платиме. Як ще на початку Кузма Варіян позберав від нас по 1 К., то ще ми більше не платили. За 1 К. читаємо вже 3 роки. Най там приходит, з хоцки чим в пецу запалити. Бодай то бодити ся кацапом-хруньом, то човек хоцки казето мігби за дармо читати". Але правда, кождий кацап мусить бути щасливий, бо як ся родить, то девять день не видить так як „гача". А ще до того як го викупають в студеній воді, го такий як дзвін.

Ваньо.

о. Нестор Дмитрів.

о. Григорій Грушка
і його заслуги для амер. Руси.

В історії нашої молодої еміґрації, котра ще навіть не доходить 50 літ свого віку, визначні інтеліґентні одиниці, що зідограли визначнійшу ролю, заслугують на особлившу увагу, а їх вкладова праця в перших роках еміґрації тим цінніймша, бо народ, опинившись в чужім краю і серед зовсім собі чужих обставин, був начеб дитина — потребував опіки цілковитої, а хто йому щиру раду подав, хто ним сердечно заопікував ся, той став йому більш рідного батька і память по їм нїколи не вмре; живі серця будуть любити його все, а історія перекаже потомкам, хто були ті перші піонери, котрі на заокеанській Україні мостили дорогу, показували шляхи сиротам-еміґрантам. Здаєсь, що зовсім не помилюсь, як скажу, що першим діячем народним на амер. Руси був не забутий нїколи о. Гр. Грушка.

Походив о. Григорій з селянської родини, зі збаражського повіта. Учив ся спершу у Львові, а відтак післали талановитого хлопця до Риму, де він вчив ся довгі літа, а скінчивши теольоґію зі степенем маґістра, вернув до Львова на 4 рік теольоґії. Оженив ся з міщанкою з Тернополя, але то супружество було дуже нещасливе і покійний нїколи про се не згадував. По висьвяченю призначили власти о. Грушку до Збаража на сотрудника, де він за кілька літ свого побуту, так сказатиб, перевернув цїлий Збараж і околицю. Незвичайно рухлива натура, знаменитий проповідник, дуже веселої вдачі — з кождого рукава сипав дотепами — сердечний товариш, а що найголовнїйше: була се душа дуже вразлива на людське горе. Він бідний сотрудник сам нїчого не мав, а не було нуждаря, щоб відказав йому своєї помочі. Поспитайте Збаражан з Нюарку; вони, ті старші, памятають о. Грушку.

Зі Збаража перейшов о. Григорій до Львова на архикат. сотрудника при сьв. Юрі. Хто у Львові не знав о. Грушки? Ми молоді ґімн. студенти, як довідали ся, що в Успенській церкві в великий піст на вечірни проповідає той маленький бльондин Гриць — всі лавою тягли до церкви, щоб послухати правдивих проповідий. Ми бігли за ним на улици, щоб придивити ся тому незвичайному проповідникови. Вже тогди читали ми гарні статі його в ґаз. „Русь"

В тім часі на амер. Руси склали ся події, про котрі еще памятають деякі старші з Вас. Першого сьвящ. о. Ів. Воляньского вислав Рим до краю за ту тяжку провину, що він мав жінку. На його місце приїхав о. К. Андрухович. Счинилась велика заверуха, борба о бізнес, хто має стягати зиски зі стофів компанїйних, котрі позакладав був о. Волянський. Між о. Андруховичом і цивільними людьми закипіла завзята і дуже погана борба, котра скінчила ся аж продажню на ліцитацї першої церкви нашої в Шенандоа. В ті тяжкі часи приїхав о. Гр. Грушка і по короткім побуті в Шенандоа обняв парохійку в Джерзи Сіти перед Різдвом 1890 року — отже літ тому 23. Хто з старших джерзисітських Американців, не пригадує собі тої каплички на горах, де в ряди-годи відправляли оо. Волянський і Андрухович?

О. Грушка враз з тямучими людьми взялись були зараз до будованя церкви на горах, першої церкви на цїлу околицю: на стейти Ню Джерзи, Ню Йорк, Конектікот, Массачусетс і на цїлий восток. Скілько треба було праці і то дуже тяжкої праці, щоб в тих часах вибудувати яку-таку церковцю — може зрозуміти лиш той, хто жив в тих часах і працював разом зі сьвященником. Побудовано церкву на горах. Народ радів, бо чув ся мов дома, мовби в рідній селї — якби в Ждини.

Та зрозумів о. Грушка, що для українського народу потреба ще конечно часописи і орґанізації. Вправді вже перед тим виходили дві ґазети одна по другій в Шенандоа: „Америка" і „Руське Слово", але лїпше, якби вони не були бачили сьвіта божого, бо були се лиш пашквілі-пасквілї, напасти на поодиноких людий.

Власним коштом постарав ся о. Грушка о друкарню — кажу власним коштом і то в тих часах, коли руської черенки не можна було купити за жадні гроші, але дати відливати на замовлення за дорогі гроші в фабриці, — і вже 15. вересня 1893 вийшло перше число ґазети, котру охрестив о. Грушка іменем „Свобода".

Треба перечитати передову статю в 1. ч. „Свободи", щоб зрозуміти, як високо в гору підняв народний прапор о. Грушка. Він накликає переселенців до просьвіти, правди, любови істини Божої; він накликає бездомного іміґранта до згоди, любви і орґанізації. Тай вітали ся амер. Русини „Свободою", як рідною, бо вона палка, сердечна, жива, як і вдача її батька — Гриця. А охочі хлопці з Джерзи так і прилягли до неї. Двері помешканя о. Грушки не замикали ся. Те маленьке помешканє на Вашінґтон, Моріс, Варен ул., а опісля на горі, не було помешканє о. Грушки, але всіх парохіян, бо там був і парох. офіс і редакція і друкарня і каса убогих, ну — тай неодин дістав там часто потрібну поміч і пораду. Се була наша рідна хата.

Нїколи не забуду такої події. Було се на горах, в тім помешканю, звідки о. Григорій міг дивити ся все на ті сьвяті хрести на церкві. Я приїхав був з Пенсильванії. Говоримо про се і про те. Приходить чоловік — знаю його... здаєсь, його тут нема... він пішов блудом.

— Що скажеш, Кіндрате?

— Та прошу отця духовного, біда коло мене: не роблю, жінка хора, діти малі — і починає плакати.

— Та возьми собі там пару центів — там на пристїнку лежать... не реви — встид козакови бечати!

Питаю ся відтак о. Грушки: — Та кілько там було гроший?" — „Ет, не питай ся... було нині 2 слюби з Ансонії. а в моїх штанах кишені подерті, най возьме бідний чоловік. Господь Бог знов принисе людий; знов будуть слюби тай таки з голоду не вмремо!"

От такий був чоловік о. Грогорій. але люди не були такі, бо за кілька місяців, як я опять приїхав до Джерзи, я побачив того самого чоловіка, як замикав з полїсменом церков перед о. Грушкою.

„Свобода" виходила, о. Грушка платив, писав сам, а добрі хлопці на тачках возили на машину. А як раз Василь Криницький впав зі зложеними черенками і пороскидав по улиці і погубив, бо хлопці порозхапували — дістав в карк, але таки другий раз знов прийшов і вже обережно тачками повіз на машину. Як вже була ґазета, треба було орґанізації, треба було згуртувати наших іміґрантів в товариство запомогове, котреб дало поміч вдовицям і сиротам, тай тим калїкам, що вертали з фабрик, чи з майнів без руки, без ноги, без очий. Разом з другими патріотами, як: Констанкевич, Обушкевич, Полянський заложено „Союз" 1894 р.

Най хто хоче приписує собі ту-першу заслугу в закладаню „Р. Н. Союза", я вважаю, що першим батьком „Союза" був о. Гр. Грушка. Він в „Свободі" своїми горячими, переконуючими, популярними відозвами орґанізував сто разів більше „Союз", як 100 орґанізаторів по Пенсильванії. О. Грушка під ті часи один умів говорити до народа Не тілько статями, але й вдатними віршами заохочував переконуючо про конечну потребу орґанізації. Ось такий віршик:

> Вперед, вперед, братя милї,
> Час дорогий — в кождій хвили
> Старайме ся працювати
> І для Руси щось придбати.
> Послишчо сил не тратьмо,
> Но в „Союзї" дружно, братьно
> Всї до плуга — зорем ниву.
> Кинем зерно — но щасливо.

Вже в ті часи заходились патріоти коло заснованя „Еміґр. Дому": збирали складки, мали найлїпшу волю, але не знали, яких великих коштів і як богато інтеліґентних сил потрібно до здійсненя сего пляну.

Се був найкращий період житя і праці о. Грушки, і його треба вважати в ті часи першим сьвідомим робітником народним і представителем амер. Руси. Та не так щиро й сердечно відносились до него і товариші сьвященики і народ, для котрого він так щиро працював.

Вже за його побуту счинились ті історичні бучі в Джерзи. Замкнули йому церков; прийшла справа перед корт. Сьвященики покинули його і стали по стороні парохіян, щоб, Боже борони, тому народови не вчинити якої кривди — навіть не розбираючи хто винен. На місце о. Грушки післали ми о. Ардана, коли він еще там сидів і тим спричинили, що огірчений і зневірений о. Грушка покинув свій табор і перейшов на православіє.

Між тими сьвящениками, що так тяжко зпрішили ся над народом, навіть коштом такого патріота, як о. Грушка і спричинили йому велику кривду був і я, чого нинї публично жалую.

Та в чужім таборі вже не був той самий Грушка, як між своїми рідними...

Правда, російська аґенція приняла його радо — навіть дала гроші на ґазету „Свѣтъ" — опісля вислала його до Росії, однак чоловік такий як о. Грушка не міг жити між чужими. Йому було тяжко: він любив свою рідну Неньку-Україну; він тужив за своєю церквою; він тужив — як писав до мене — за рідним борщем. Тай не довго блукав між чужими. Писав навіть до деяких громадян в Америці: „Не кидайте свого! Любіть свою віру, свою народність!" Тай невдовзі вернув до Галичини, вернув між своїх рідних, але вже геть підупаданий, вже хорий.

Та ще і в Галичині на своїй парохії коло Бродів, в Пеняках, як дідич Вінський, голова комітету для виборчих розбоїв, посьмів без його відомости вступити на церковний ґрунт, то вигнав його і викинув. А як при конскрипції заказали з уряду ходити сьвященикам і справджувати, хто Русин, а хто ні — то хоть його і жандарм шусом попровадив до старостства — він на другий день таки знов пішов по хатах і наказував людям під карою пекла, щоб не записували ся за Поляків.

В Пеняках, брідського повіта, сего року в рідну могилу поклали люди небуденного чоловіка, бо першого просьвітителя амер. Руси, котрий серед дуже тяжких обставин між першими, можна сказати, іміґрантами поклав підвалини до просьвіти і орґанізації.

Поминаючи його память щирою молитвою і не злим тихим словом, не повинні ми забути про заслуги наших перших піонерів, котрі своє житє поклали для добра нашої церкви і народу. А поминаючи память о. Григорія, годилоб нам взяти собі за обовязок: кождого року в кождій парохії по черзі поминати память його, тай разом з ним і двох других піонерів: оо. Бончевського і Стефановича. Честь їх памяти!

КАЛЄНДАР.

ГРУДЕНЬ.

ч. от.	Дні	Руські сьвята
4	Четвер	Введ. Пр. Бог.
5	Пятн.	Филимона
6	Субота	Григорія еп.
7	Неділя	25. Катерини вм.
8	Повед.	Климентія
9	Вівтор.	Алипа, Якова
10	Середа	Якова Ром.

НОВИНКИ.

З Америки.

— **Конгрес угроруського народа.** В 43 числі „Амер. Русского Вѣстника" (з 20 падол. с. р.) оголошено поклик до всіх угроруських гр.-катол. парохій і цїлого угроруського народа, щоби вислали своїх повновласників на народний конгрес, який має відбути ся в Джанставн, Па., на днях 9 і 10 грудня с. р.

Як відомо, дня 16 жовтня с. р. комітет, зложений з відпоручників „Соединенія" (М. Рушин і М. Югас) і „Екзекутивного комітета акції угро-руського народа" (П. Дзмура і П. Жаткович), удав ся до Філядельфії, щоби предложити Владиці найголовнїйші жаданя угро-руського народа, в цїли його релїгійного і народного обезпеченя. По чотиргодинній нарадї мав Владика (з малими лише поправками) згодити ся на всї точки постуляту згаданого комітету і евентуально дати свою гарантію, коли народний конгрес ті жаданя ухвалить.

Наведемо тут найважнїйші точки сего постуляту: 1) Кожда угроруська церков одержить угроруське імя, а церков і церковні маєтки будуть записані на місцеві конґреґації. 2) Буде збережена автономія (самоуправа) кождої угроруської парохії. 3) Строге придержуванє східного обряду, церковно-руського язика в богослуженях і угроруського язика в угроруських школах. 4) Основанє угроруської вищої школи. 5) Участь угроруського народа в контролї над ріжними дієцезіяльними фондами. 6) Владика не буде противити ся дальший законний і чесній акції угроруського народа в справі власного угроруського епископа. 7) Знесенє 5% від доходів церковних (катедратікум) — і т. и. справи.

На конгресі будуть предложені всї повнесені точки повновласникам до затвердженя. На случай, коли би конгрес їх не принїв, є обовязком делєґатів уложити і ухвалити способи і средства, якими акція має дальше вести ся. Владика прибіцяв на евентуальне візванє конгресу особисто перед делєґатами явити ся.

Із вислїдом сего конгресу ми не забудемо в своїм часї познакомити наш загал, а покищо звертаємо увагу галицьких гр.-католиків на сю превважну справу. Коли Владика прибіцяв нашим угроруським братам так далеко ідучі гарантії в церковно-народних справах, то чейже і Галичани мають право домагати ся „дещо" для себе... Маємо надію, що наш загал сею справою живо заінтересує ся і на рівнї з угорськими Русинами виккаже свою гадку що-до управильнення згаданої вище квестії.

— **Наші церковні власти і перехід греко-католиків на православіє.** В кількох днях після місії Владики в Джерзи Сіти, Н. Дж., зголосило понад 200 угроруських родин в горішній части міста перехід на православіє. Цїлу парохію і власну церкву піддали вони під власть православного єпископа Платона. Є се вже друга з ряду православна парохія в Джерзи Сіти, яких парохіянами є бувші греко-католицькі Русини. На ніщо не придали ся старання парохіян у Владики, щоби задержати другу парохію і надав їм духовного отця. Натомість надав Владика місцевому пароxові о. Уляцькому достоїнство „каноніка", щоби хоч в части винагородити йому страту парохіян (читай страту доходів). Побачимо, до чого доведе в будучности теперішна політика наших духовних властей, коли для інтересу одиниць жертвує ся справи добро нашої церкви.

— **Весїлє в „Білім Домі".** Дня 25. падолиста с. р. відбуло ся вінчанє міс Джессі Вілсон, другої доньки президента Злучених Держав, з Фр. Б. Сейром. Мілїон цьвітів прикрасило палату з нагоди торжества. Цїле сьвято мало характер більше домовий; запрошено всего 400 осіб. В торжестві взяли участь найвищі достойники американської держави і дипльоматичні представники всїх держав сьвіта. Молодим зложено много цінних подарунків. Молода пара удає ся на сталий побут до Вілїямставн, Масс., де Ф. Сейр працює як асистент проф. Гері А. Гарфілда, товариша президента Вілсона.

Було се з ряду 13 весїлє в „Білім Домі", від часу його побудованя с. є. за 113 лїт. Число 13 вважає Вілсон для себе щасливе.

— **10 мілїонів фунтів індиків.** З нагоди „сьвята подяки" привезено до Ню Йорку не меньше, чим 10 мілїонів фунтів індиків. Як звісно, є звичай, що кожда американська родина на сей день мусить мати індика або курку. Звідси пішло і се, що „день подяки" називає загал инакше „днем індика" (Торкі Дей) або „днем курки" (Чікен Дей).

— **Господарка в російськім еміґраційнім домі.** В пятницю передминувшого тижня відбулось будь що будь цікаве переслуханє в маґістратськім суді, на першій улиці в Ню Йорку, на скаргу п-ї Журка против Коберніка, агента російського еміґраційного дому, з 14. улиці, о легке ушкодженє тіла. Після зізнань пані Журка, справа мала ся так: Оподї прийшла вона до еміґраційного дому, щоби відібрати свою кревну Теклю Каршук, котра, післана до роботи через російський еміґраційний дім, по чотирох місяцях тяжкої працї заробляла місячно всего 13, а відтак 14 долярів. На її просьбу п. Журка, її тета, винукала для неї місце, де побирала би місячно 18 долярів. Коли приїхала, щоб її забрати на нове місце, довідала ся, що аґент з російського дому забрав вже її до себе. П. Журка удала ся до еміґраційного дому, жадаючи видачі кревної, але вмісто неї отримала від аґента Коберніка кілька штурканців в голову і опинила ся за дверима.

Коберпік зі своїм адвокатом і около 50 сьвідків, на чолї котрих стояв о. Коханїк, віднер ся, якоби він побив пaню Журка і судія змінив скаргу на неприличне захованє, а вкінци увільнив аґента.

В дійсности не розходилось пані Журка о оскарженє о побите, її жаданєм було, видістати свою кревну і дати нагоду запрацювати більше гроший, як вона могла заробити на місци, порученім через еміґраційний дім. Текля Каршук з плачем просила, щоб її вирвати з під опіки російського дому, котрий певно дав ся її добре в знаки — та се було понад юрисдикцію маґістратського суду, бо о. Коханїк і його жена толкували ся тим, що після розпоряджень еміґраційного уряду, не вільно їм видати не то особи, але навіть подати адреси, де вона працює. Досить дивне розпоряджене, о скілько зізнаня ті є правдиві. З того виходило би, що, коли дитина дістане ся в руки еміґраційного дому, мати дитини не має права забрати її до себе, не має права жадати навіть адреси, з котрої могла би довідати ся, де і як її дитина працює, бо після „розпоряджeня" вона мусить мати потвердженє від знаних людий, що мати задержаної дитини заховує ся морально. Коли мати не учащає до російської церкви, то від когож вона в силї отримати сьвідоцтво моральности, щоби задоволити заряд російського еміґраційного дому.

Справа досить цікава, але здає ся, що не так хорошо скінчить ся, як російський еміґраційний дім думає, бо адвокат пані Журка, А. Лостіґ наміряє внести скаргу, жадаючи від аґента російського дому пять тисяч долярів відшкодованя за побитє його клієнтки, а крім сего віднести ся в тій справі до є-крім сего думає віднести ся в тій справі до еміґраційного комісаря на Еліс Айленд

А. Вала.

— **Батько жертвує ся для дитини.** Щоби вратувати житє своїй шестилїтній донечцї Елисаветї, що дня 13. вересня с. р. з причини огню тяжко ушкодила тіло, рішив ся її батько Бернард Лїнч, машиніст з Ню Йорку, піддати ся операції. Лїкарі мають зняти з його тіла кусень скіри на 50 квадратових цалів, щоби її ужити на місце обгорілої скіри дитини. Операція мала відбути ся при кінци жовтня. Тимчасом занедужала його жінка і померла, полишаючи сиротами 5 дрібних дїтий. Прибитий родинним нещастєм упав зовсїм на силах, одпак повернувши до здоровля, піддав ся вповні згаданій операції.

— **Людська менажерія.** З Шікаґо доносять про оригінальний помисл пані Л. Бракет Бішоп, жени богатого місцевого купця. Вона постановила адоптувати (приняти за свої власні) 15 однорічних дїтий, з котрих кожде належить до иншої людської породи. Між її дїтьми будуть находити ся: мурин, індіянин, араб, японець, малаєць, хінець, німець, анґлієць і т. д. Всї дїти будуть рости і виховувати ся разом, для всїх буде одна материнська любов. Пані Бішоп була материю доньки, котру перед 25 лїтами поховала. Від довшого часу носила ся вже з гадкою, перевести в житє свій помисл. Знакомі сьміяли ся з неї, кажучи, що її родина в будучности буде представляти ся як „людська менажерія", але се її не відвело від повзятого наміру.

Зі старого краю.

— **Січово-сокільська орґанїзація „Сокола-Батька".** Цікаві числа про сю орґанїзацію находимо в І. річнику „Календаря Вістий з Запорожа на р. 1914", який появив ся в розпродажи. „Сокіл" у Львові заложено в 1893 році. В 9 лїт потім зачав львівський „Сокіл" закладати пожарні і руханкові філії. До дня 30. червня с. р. було 30 руханкових філїй і 855 пожарних, з яких 305 називає ся „Січами". Звіт зі свого стану прислало 596 товариств і вони виказують 32.717 членів (27.335 мужчин і 5.382 женщин). Вартість інвентаря і недвижимостий є 160.900.84 К. а готівки і у щадници мають 75.673.14 К. Разом майно виносить 226.573.98 К. Пожарні філїї розпоряджають 481 сикавками і ратували при пожежах в 1912 році 611 разів (406 разів в своїх місцевинах, а 205 разів в сусїдних місцевинах). Соколів в одностроях виказує статистика 868, а Січовиків 90. Крім того 7.545 Соколів і Січовиків має ленти і однострові шапки, а 5.543 лише ленти. Праворів є 128 (вартости 24.198.69 К), а орхестр 30. Січово-сокільська орґанїзація під проводом „Сокола-Батька" поділена є на 55 округів, а на 13 областий. Деякі округи, як: львівський, равський, сокальський, перемиський, старосамбірський, стрийський, теребовельський, бережанський, рогатинський і білокаменецький мають поверх 1.000 членів, инші по менше. Шкода, що майже третина філїй не прислала звітів, бо через то не знати цїлої сили сеї орґанїзації.

— **Перепись нашого студентства.** „Український Студентський Союз" зібрав дати що-до числа, орґанїзації і працї нашого студентства.

Після сеї переписи є богословів: у Львові 224, в Станїславові 97, в Перемишлї 28, в Римі 12, в Інсбруцї 8, у Відни 1, в Фрайбурзї 2; разом є наших студентів богословів 372. Правників Українців записано: на львівськім унїверситетї 737, на віденськім 29, на краківськім 13, на черновецькім 55, на градецькім 5; разом 839. На фільософії: у Львові 163, у Віднї 36, в Кракові 12, в Чернівцях 52, в Градци 3; разом 266. На медицині: у Львові 63, у Віднї 44, в Кракові 11, а в Градци 7 (в Чернівцях нема медичного виділу); разом 125. На аґрономії і лїсовій академії: у Віднї 31, в Кракові 14; разом 45. На торговельній академії 17. На експортовій академії 4. На технїцї: у Львові 69, у Віднї 6, в Градци 2; разом 77. На ветеринарії: у Львові 31, у Віднї 1; разом 32. На фармації: у Віднї 1, в Чернівцях 1; разом 2. В академії красних штук 6. В гірничій академії в Лубнї 6. Загальне число студентів Українців вищих шкіл після переписи „Укр. Студ. Союза" виносить 1.414. Треба замітити, що не зібрано тут дат з православної духовної семінарії в Чернівцях, з Академії рільничої в Дублянах, унїверситетів і політехнїк в Празї і Бернї.

Дальше, се є перепись з минувшого року, а сего року є о много більше наших студентів. Сего року прибули понад се абітурієнти станїславівської української ґімназії.

Що-до орґанїзацій, то має українське студентство 16 товариств в Австрії. З того у Львові є такі товариства: „Академічна Громада", „Бандурист", „Ватра", „Медична Громада", „Основа", „Руська Академічна Поміч", „Україна", „Кружок правників"; в Чернівцях: „Січ" і „Союз"; у Віднї „Січ"; в Градци „Січ"; в Лубнї „Чорногора".

Всї ті товариства обєднані в один Союз з осїдком у Львові, який називає ся „Український Студентський Союз". „Укр. Студ. Союз" має 38 секцій, розкинених по осередках повітів східної Галичини.

— **Спенсіонованє сьвященика.** Подвиги русофільського аґітатора, па жаль, на становищи католицького сьвященика, о. Андрія Яворського, пароха Борусова, були загально звісні. Вивіз він кількох хлопців з села до Росії до Яблочинського монастиря, але хлопці зимою втекли звідтам в великій нуждї, нарікаючи на о. Яворського, що проти їх волї хотів зробити з них орудія право- і цареславя. Се дало привід до жалоб і наслїдком основного слїдства митрополича консисторія усунула о. Яворського від парохіяльних обовязків. Як звісно, син о. Яворського Юлїян є ґімн. професором в Київі і перевіз масу наших рукописий і цінних старинностий до російських бібліотек і музеїв.

З широкого сьвіта.

— **Протест цивілїзованого сьвіта против російської жорстокости.** В послїдних днях оголошено в многих часописях всїх культурних держав сьвіта поклик, в якім представлено страшні терпіня людий, котрих увязнено за політичні перестунства і заслано на далекий Сибір. Поклик має ту ціль, щоби звернути очи цїлого цивілїзованого сьвіта на нечувані відносини в державі царя. Протест підписали сотки найвизначнїйших людий Німеччини, Франції, Анґлії і инших краів. В протестї згадує ся, що сказані за політичні провини попадають в розпуку і шукають в самоубійствах смерти, щоби лише положити конець страшним мукам. Поклик сей містить рівнож завізванє, з'орґанїзувати міжнародний комітет, котрий мав би на цїли стало інформувати сьвіт про відносини в царстві тьми і самодержавія. — Радієно витаємо тут вістку: Скілько й наших Братів-Українців засуджено, як політичних злочинців на тяжкі вязниці і кари! Один донос, а вже вистарчило, щоби знищити житє чоловіка раз на все. Може під впливом острої критики сьвіта змінять ся відносини на лїпше...

— **Жидівська масова еміґрація до Америки.** Ритуальний процес в Київі против М. Бейліса і вороже становище антисемітів дали причину надїяти ся нових погромів і переслїдувань жидів в Росії. Цїлими масами ущасливляють вони сей свобідний край. Минувшого тижня прибуло на кораблі „Президент Лїнкольн" не менше як 2.000 жидів.

— **Друга всеросійська перепись.** В половині падолиста починає ся офіціяльно робота коло всеросійської переписи. Мінїстер внутрішних справ розіслав губернаторам обіжник про те, щоб вони представили мінїстерству списи осіб, які могли би взяти на себе конскрипційну роботу. Особи жидівської віри й жінки не будуть допущені до конскрипційних занять.

— **Піяньство в Росії.** В „Нов. Времени" появила ся статя Меншікова, в котрій сей журналїст російський доказує, як страшно великі розміри зачинає прибирати піяньство в Росії. Показує ся, що в першій половині сего року продаж т. зв. монопольної горівки (котру мають лиш державні власти право продавати) була о 5 мілїонів і 511.906 ведер більша як в першій половинї 1912 р. Треба длятого припускати, що піяньство сего року буде о 12 мілїонів ведер більше, як було торік. За то російське мінїстерство гордить ся тим, що доходи держави в першім півроці сего року були майже о 47 мілїонів більші як торік.

Дальше вказує Меншіков на страшне піяньство, яке настало в російській армії, почавши від офіцирів, де піяцькі орґії, серед котрих вино і горівка пливуть потоками, є па порядку дневим, аж до простих вояків. Найбільше піяньство ширить ся серед резервістів, котрих полїція мусить спроваджувати до військової управи понайбільше пяних до безтями; у тих же, котрі самі зголошують ся, знаходять при ревізії нераз по кілька й кільканайцять фляшок горівки. По однїй з таких ревізій резервістів в Москві, вибезено три вози потовченого скла. — Такий Меншіков хиба найлїпше виставляє сьвідоцтво російській культурі.

— **Хитрі ошуканці.** Часописи доносять про слїдуючий випадок, який перед кількома днями лучив ся в Римі. До одної з первоoрядних реставрацій в тім місті зайшов дуже порядно одїтий панок і казав собі подати як найкрасший обід зі всякими присмаками та напитками. Коли сей гість вже доволї наїв ся і по обідї закурив собі дороге циґаро, приступив до нього господар з поліц. аґентом, котрий попросив удати ся з ним на полїцію, а рівночасно порадив заховувати ся супокійно, бо в противнім случаю заложить йому на руки кайданки. Гість удав ся супокійно за полїційним аґентом, котрому властитель реставрації ще подякував за те, що арештованє перепровадив супокійно, не роблячи скандалу та заявив, що по рахунок за обід прийде на полїцію, так як се йому аґент порадив. — Можна собі представити, яке велике розчарованє мусїло спіткати властителя реставрації, коли на другий день прибув на полїцію та зажадав гроший за обід арештованого пана, — а йому там відповіли, що про подібне арештованє цїлком нічого не знають. — В короткім часї за подібними „рахунками" прибули на полїцію ще два другі властителі реставрацій в містї, яких спіткала така сама пригода, як першого. — Оказалось іменно, що всї вони впали жертвою хитрих обманців, котрі перебираючись на переміну то за великих панів, то за полїційних аґентів, годували себе по реставраціях дорогими стравами та напитками.

— **Кілько поцїлуїв на день має право жінка жадати від мужа?** Цікавий процес, котрий відбув ся в Антверпії, розяснює ту справу. Жінка богатого властителя фабрики заскаржила свого мужа, що замало її цїлує.

На розправі в судї заявив муж: „Мої панове, я люблю жінку і сповняю все, чого лише забажає; але, що тичить ся цїлованя, то моя жінка ставить такі вимоги, що ніякий муж не був би в силї їх сповнити. Вона є ненаситна і через се довела мене до того, що поцїлуй для мене став мукою".

Щоби рішити справу, суд ухвалив засягнути гадки знатоків. Знатоки заявили ось що: Точно означити число поцїлуїв годі, бо сеї справи дотеперішні закони не управильнили. Взагалї однак є принята слїдуюча норма: По слюбі, через вісім тижнів цїлують ся новоженцї денно пересічно трийцять разів. В слїдуючім півроці число спадає на 25, а відтак зменшає ся процентово стало що півроку. По трох лїтах цїлує муж жінку найбільше три рази на день. Більше вимагати вона не має права, але сего жадати має право.

Властитель фабрики згодив ся на три поцїлуї денно і в згоді зі супругою опустив суд.

Не забувайте, Земляки, за старий край! Збирайте датки на „Рідну Школу" і инші народні потреби!

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3 1879.

Оплачувати газету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або агента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годнє гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Хто викликує борбу?

II.

В 22 ч. „Свободи“ (з 30. мая 1907) находить ся новинка про висьвячене о. Сотера Ортинського на єпископа для Америки, що відбуло ся в архикатедральній церкві сьв. Юрія у Львові.

К. Кирчів, гол. предс. Р. Н. Союза, помістив у 23 ч. „Свободи“ (з 6. червня 1907) обемисту статю п. н. „Доки будете терпіти?“ У тій статі взиває автор руську суспільність в Америцї, щоб вона запротестувала проти Гладикового „Поступа“, який „вчепив ся руського новоіменованого єпископа Отця Ортинського, цїлком невинного чоловіка, котрий має бути нашим найвисшим достойником тут на американській земли, на американській Руси“. Сю статю варто би тут перепечатати в цїлости, але ізза недостачі місця ми наводимо тільки її конець. „Вносїть ваші протести — кличе п. Кирчів до галицьких і угорських братів, руських робітників — до всїх руських часописий против знеславленя таким московським сьмітєм нашого новоіменованого Преосьв. Епископа о. Сотера Ортинського. Руський нарід в Америцї сподїєсь найти в Преосьв. Епископі С. С. Ортинськім доброго князя руських американських церков і доброго опікуна маєтку наших церквей, доброго, щирого і непохитного Русина, високо талановитого і на се становище достойного чоловіка, на якого колинебудь американська Русь могла здобути ся; і тому ми не повинні ніяк дозволити, аби московське сьмітє обкидало єго болотом“.

В ч. 24 (з 13 червня 1907) находимо ось таку нотатку: „Епископ Ортинський готуєсь виїхати до Америки з початком місяця липня, а дня 3-го Юнія був на авдієнції у Папи. Місцем осїдку епископа буде мабуть Філаделфія, Па. Враз з епископом приїде також єго капелян о. Петрівский, а може і митрополит Шептицкий“.

В ч. 26 (з 27 червня 1907) читаємо на самім переді ось таку відозву, підписану К. Кирчовом, гол. предс. Р. Н. Союза: „До всїх відділів і членів Р. Н. Союза. Поважані члени і членкині Р. Н. Союза! Як Вам відомо, то сьв. Отець Папа Римский іменував епископом для американьских руских церков о. Стефана Ортиньского вельми заслуженого і дуже талантливого чоловіка, щирого Русина з Галичини. Вість про іменоване епископа для американьской Руси прогомоніла великою радостию по всїх кольоніях руских з сею надією, що будучність наших церквей і теперішня незавидна доля єї знайде доброго защитника, щирого опікуна і доброго покровителя в особі преосьв. о. С. Ортиньского, котрий незадовго завитає на берег американьской землї, як руский гр.-кат. епископ для Америки. В тій то радісній цїли з'їхались руські сьвященики і делеґати церковних громад а також представителї руских орґанізацій — дня 14. мая до Пітсбурґа і там відбули свої наради, щоби нашого новоіменованого епископа, коли він прибуде до берега американьского, приняти з почестями торжественно, та вибрали комітет, котрий має занятись приготовленями. Поеже такі принятя вимагають поважної суми гроша, длятого зібрані на мітинґу сьвященики і делеґати церковних громад і предс. орґанізацій рішили удатись до наших церковних громад, до братств і орґанізацій американьских з просьбою о жертви на сю добру цїль. Длятого удаюсь до Вас, поважані Братства, і до всїх членів і членкинь: зволїте офірувати малї, не вимушені жертви на сю красну цїль на перших будучих Ваших мітинґах — і чим скорше зашлїть їх на імя веч. отця Гавриїла Чопея, 44 Дівіжен Стр., Перт Амбой, Н. Дж., як касієра вибраного до сеї цїли. Покажім, дорогі Братя, тую радість красним дїлом, покажім, що ми Русини уміємо шановати наших достойних людий. Повитаймо єго велично, щоб Американцї пізнали, що ми нарід, котрий має своїх достойних представителїв духовних тут в Америцї. Всї жертви прошу як найскорше відсилати, бо час дуже короткий, а комітет мусить мати всї зібрані гроші, щоби після сего міг виготовити програму приняття. Єще раз звертаюсь до Вас, дорогі Братя, жертвуйте, хто що може, жертвуйте скоро, жертвуйте на цїль принятя нашого достойного гостя, нашого руского епископа і князя руских церков в Америцї“. — В тім же самім числї находить ся „Справоздане з засїданя комітету в справі принятя епископа“.

В 27 ч. (з 4. липня 1907) уміщено на заголовній сторонї „Свободи“ фотоґрафію С. С. Ортинського (в монашій одежі і з бородою), а відтак новинку про подорож номіната на Угорщину, де він конферував з трома угроруськими епископами, Фірцаком, Валїєм і Дробецьким, та з міністром Апонїєм. У тім же числї находить ся редакційна статя п. н. „Стефан Сотер Ортинський“.

В 28 ч. (з 11 липня 1907) находить ся новинка, у якій між иншим читаємо таке: „Розуміє ся само собою, що владика передовсїм дбати буде о віру і церков; алеж і справа національна, як дав уже її в краю докази сього, не є йому рівнодушна, а противно, навіть дуже лежить йому на серцю“. У тім самім числї помістив о. Нестор Дмитрів довшу статю п. н. „Американська Русь перед приїздом епископа“.

В 31 ч. „Свободи“ (з 1 серпня 1907) помістив о. Й. Чаплинський, секретар Комітету, ось таке „Повідомлене“: „Подаю до відомости всїх Всеч. Отців Духовних і загалу Русинів, що їх Преосьвященьство о. Сотер Стефан Ортиньский зволили прислати на мої руки яко секретаря Комітету головного відомість, що виїзджають в Америку дня 27-го авґуста с. р. кораблем „Kronprinz Wilhelm“ з Бремен. Перед виїздом вишлють своє перше пастирске посланіє“. У тім же числї находить ся повідомлене о. Г. Г. Чопея, „кассира Комитету Преосв. Владику привитающого“, про тікети на бенкет (обід) в честь привитаня епископа, а крім того виказ жертв, зібраних на ту цїль від деяких церковних громад, братств і поодиноких людий. В тім самім числї містить Церковна Рада (предс. о. Ник. Підгорецький) з Савт Форк, Па., перше оголошенє про торжественне посьвячене тамошної руської гр.-кат. церкви, якого доконає Преосьв. С. С. Ортинський в день 2. вересня 1907.

В 32 ч. (з 8 серпня 1907) поміщено на 1-шій сторонї велику фотоґрафію о. С. С. Ортинського, гр.-кат. епископа для Америки (у епископській одежі). У тім же числї находить ся друге „Повідомленє“ о. Й. Чаплинського, у якім він доносить, що Преосьв. Ортинський, не дїставши місця на корабли „Kronprinz Wilhelm“, приспішив свій приїзд до Америки і виїзджає з Бремен вже 20. авґуста, на корабли „Kaiser Wilhelm II“. В тім самім числї помістив якийсь „Мірянин“ статю „Єще раз в справі Епископа“.

В 33 ч. (з 15 серпня 1907) помістив виділ Комітету для повитаня епископа (о. К. Лавришин, предс.; о. Й. Чаплинський, секр.; о. Г. Чопей, кас.) повідомлене „В справі Епископа до загальної відомости Всеч. Духовеньства і П. Т. Делеґатів“. Се повідомлене — то складаюча ся з 8 точок програма, після якої мало відбути ся повитанє епископа. В тім же числї поміщено в цїлій основі (з пропущенєм лише тексту двох папських буль) „Пастирський лист Преосьв. епископа Сотера Ортиньского“.

В ч. 34 (з 22 серпня 1907) помістив о. Й. Чаплинський „Оголошенє“ в справі торжества з нагоди приїзду епископа, а на другім місци — програму концерту в честь Єго Преосьвященьства о. Сотера Ортиньского.

В ч. 35 (з 29 серпня 1907) читаємо таку нотатку: „Єго Преосьвященьство, епископ американьской Руси, о. С. С. Ортиньский прибув дня 27. с. м. о год. 12.30 попол. до Ню Йорку, витаний овацийно і з одушевленєм усею заокеаньскою Русию. По причині, що число уже було замкнене, опис сього народного сьвята відложено до слїдуючого числа“.

В ч. 36 (з 5 вересня 1907) читаємо: „Подає ся до загальної відомости, що теперішна тимчасова адреса Єго Пр. Епископа С. С. Ортиньского звучить: Rt. Rev. S. S. Ortynsky, Box 543 South Fork, Pa.“ — У тім самім числї находить ся ось така редакційна статя:

„Епископ о. Ортинський в Америцї. — Вкінци дождались Русини гр. к. свого Епископа в Америцї. — Дня 27. авґуста, в полуднє приїхав Епископ на корабли Кайзер Вільгельм II. до Гобокен, де єго повитав в імени комітету найстарший віком сьвященик о. Т. Обушкевич. На доку було присутних кільканайцять сьвящеників, представителї руських товариств і делеґати церков. — Около 4. год. з полудня приїхав Епископ в товаристві комітету до церкви сьв. Юрія в Ню Йорку, де єго дожидали сотки народу і около 40 сьвящеників одїтих в сьвітлї ризи. О. Чаплинський, як настоятель нюйорской церкви привитав в дверях Епископа короткими словами і передав Єму ключі. По віделуженю молебня вступив на проповідницю о. Корн. Лавришин, щоб від гр. к. сьвященьства і народа повитати першого руского Владику на американьскій земли. Єго бесїда була сьміла, рішуча і сказатиб навіть програмова. О. Лавришин переказав коротко історію нашої церкви за 24 лїт єї істнованя тай при тім подав кілька разячих примірів, як дуже погано, обиджаючо і кривдячо відносилась тутешна рим. кат. єрархія до нашої церкви, обряду, сьвященьства і народу. Зазначив, що з приходом нашого Епископа, з тою дуже важною історичною хвилею, починаєсь нова ера для нашої церкви і єсли Епископ має дійсно повну епископську власть, то з помочию сьвящеників і народу можемо сподївати ся сьвітлої долї для нашої церкви за морем. В відповідь на привіт сказав Епископ з трону коротку промову, витаючи уперед народ — а відтак звернув ся до зібраних сьвящеників, привитав їх сердечно як своїх братів і помічників в своїй тяжкій будучій роботї. — Опісля вечером того самого дня відбув ся обід в честь Епископа в готелю Netherland. В обідї, чи як пазвано єго бенкетом, взяло участь звиш 120 учасників, крім сьвящеників відпоручники руских Товариств (Союза, Соединенія і Общества), тай богато делеґатів руских церковних громад з усїх сторін Злуч. Держав. Перший промовив о. Кубек з Маганой Сіти, Па. і по довшій промові вніс тоаст за здоровлє Папи, як подяку, що лиш Єго волею прийшов руський Епископ на амер. Русь. Опісля о. Чопей з Перт Амбой, Н. Дж., привитав Епископа в імени гр. к. духовеньства желаючи Єму прожити довгі лїта в працї для церкви. Після того тоасту промовив Епископ а зміст Єго промови був слїдуючий: Єго номінація наступила проти волї всїх рим. кат. Епископів в Америцї — і 12 Кардиналів в Римі. Будучи в Римі, зажадали дотичні власти, щоб він зрезиґновав з епископства. Він відпис ся до своїх приятелїв в Галичинї і тї порадили єму тепер не резиґнувати, бо буде єще досить часу до резиґнації — єсли конче буде потреба. Він монах не має нїчого до страченя, а двері монастиря все стоять для него отвором. Привіз з собою любов до своєї рідної церкви і свого бідного народу, а маючи в своїм характері рішучість і сьвяту завзятість, возьме ся до зорґанізованя дієцезії, котрої до тепер не має, а при помочи Божій і співучасти сьвящеників і любови народу має надію, що єго праця увінчаєть ся добрими успіхами. Перед нїякими перешкодами не думає уступати... Промову Епископа принято з одушевленєм. — Опісля повитав Преосьвященного в імени руського народу і руських сьвящеників дуже гарно і сердечно о. Стефан Макар з Ансонії, Конн. Були крім того єще тоасти зі сторони предсїдателїв — Общества, Соединенія і Союза, а вкінци о. Лавришин вніс тоаст за здоровлє Еп. з Угорщини Фірцака і Валїя за їх стараня около креованя амер. гр. к. епископства. — Не обійшлось однак, чого мож було і сподївати ся, без маленького неприємного інцїденту. Предсїдатель Соединенія, Угрин, заговорив був де-що на тему партий і зажадав від Епископа, щоб їх більше вже в Америцї не було. Розуміє ся, що таке жаданє класти Епископови не можливе і Епископ в своїй відповіди заявив з притиском, що він син руського народу, начальник русько кат. церкви буде любити всїх тих дїтей церкви, котрі признають ся до руської народности і суть членами русько-католицької церкви. — Слїдуючого дня, в Празник Успенія віделужив Епископ першу архиерейську Сл. Божу в руській церкві сьв. Юра в Ню Йорку. В асистї брали участь священики: оо. Лавришин і Стефанович, діякони: оо. Дмитрів і Добротвор. Хор нюйорского „Бояна“ сьпівав прегарно. По скінченій Сл. Б. відчитав о. Н. Підгорецкий грамоту посьвяченя в Епископи о. Стефана Сотера Ортиньского, а по доконаню сего урядового акту, звернув ся Преосьвященний до присутних сьвящеників і зазначивши, що про сей факт, що Він є дійсно Архиереєм, нема вже сумнїву, пояснив, що в виду такого факту сьвященики обовязані зложити своєму найвисшому начальникови поклін, так зване homagium. Між складаючими поклін своєму Епископови видїли ми і старенького о. Обушкевича. По довершенім актї промовив Епископ до тисячок зібраного народа і в півтора годинній, дуже популярній і краснорічивій проповіди дав докази знаменитого проповідника. — Того самого дня вечером привитав епископа Ню-йорський Боян величавим концертом. — Звук за звуком, пісня за піснею лили ся, плили, чарували. Цїлість, завдяки невтомимим трудам о. Чаплинського, та умістній артистичній управі діріґента, добр. Гундича випала бездоганно, деякі точки навіть артистично. Піднести тут передовсїм годить ся гарне виниколенє і зісьпіванє мішаних хорів. Правдивий духовий пир подала добр. О. Вайсер своєю чудовою грою на фортепянї, повною ніжних до найбільших тонкостий почувань. Гра єї стала кульмінаційною точкою проґрами. — По скінченім концертї забрав слово епископ, дякуючи сердечними словами аранжерам і сьпівакам за їхні труди. Тим закінчило ся велике сьвято—сьвято привитаня першого Владики русько-катол. церкви в Америцї.

Кат руських дїтий.

Закрівавлена сорочка катованої дитини в парляментї.

Батюк, вшехпольський учитель, віддає ся постійно піяньству так, що нераз лежить пяний в шинку та подразнений алькоголем побивав до крови українські дїти, яких ненавидить з цїлого серця. Свою брутальність посунув так далеко, що вішав дїтий на шкільній таблиці або на дверях, привязуючи їх хусткою за шию. Одна дитина обірвала ся при такій операції та дізнала тяжкого потрясеня. Учитель-кат побив ще дитину так, що дитина до кількох днів померла. Мимо своїх зьвірських вчинків сей учитель-кат тїшить ся ласкою польської краєвої шкільної Ради, бо він є заїлим ворогом Українцїв і при всїх виборах аґітує за Поляками. Доперва під натиском преси рішив ся віцепрезидент Дембовський, найбільший ворог укр. шкільництва, виточити слїдство. Та вшехпольський попихач, інспектор Мандичевський, провадив слїдство з точки польської політики. Задурював дїтий цукорками і тероризував їх. Замість покарати ката і зьвірюку, Рада шкільна краєва авансувала його на управителя школи в Горпинї камінецького повіта. У віддяку за се сей кат так побив одного школяра, що він ледви вирвав ся від неминучої смерти. Так само побив і другу дитину. Начальникови громади, котрий переслухував сього ката, грозять власти репресіями.

На засїданю парляменту дня 12 м. м. виволїк посол В. Сінґалевич перед парляментом найболючійшу нашу справу, справу покривдженя нашого шкільництва, а як наглядний доказ, в який спосіб польські учителї виховують і вчуть наші дїти, показав у парляментї на очах всїх послів, президії палати і міністрів окрівавлену сорочку школярика Павла Бойцуна з Горпина, камінецького повіта. Сей доказ крови викликав в палатї небувале здивованє, а заразом обуренє всїх послів всїх народів. Посол Сінґалевич, в запитї до президента палати, говорив про сей страшний акт зьвірства вшехпольського педаґоґа так:

„Страшні прямо відносини на поли нашого народного шкільництва у східній Галичинї — систематична польонізація руських шкіл — переслїдуванє руських учителїв і вороже поведенє галицької Ради шкільної краєвої з її теперішним, зненавидженим віцепрезидентом Дембовським на чолї — давали притоку українським послам майже в щоденно вношених інтерпеляціях до Його Ексцеленції міністра просьвіти зображати ті численні надужитя на поли шкільництва і вносити жалоби. Цїлі томи таких жалоб предложено та вони дотепер остали без наслїдків.

„Таке поведенє центральної власти ще більше роззухвалило галицьку шкільну управу, котра тепер стоїть зовсім під впливом вшехпольської партії, а цїлий апарат людий, якими послугує ся галицька Рада шк. краєва до польонізації руських громад — сповняє безконтрольно неімовірні надужитя супроти руської школи і руського населеня, бо ті люди є певні своєї безкарности.

„В моїй вчерашній інтерпеляції до Ексц. президента міністрів і в моїм запитї до Високоповажаного Пана Президента сеї Високої Палати я для приміру представив звірські вчинки учителя вшехполяка, п. Батюка, котрий заливши ся горівкою, масакрує бідні руські дїти в школї, до крови побиває їх, вішає їх на шкільній таблици або на гаку від вентилятора та на инші способи завдає їм тяжкі муки — але мимо того всього заживає ласки й протекції шкільної власти, бо він є заїлим ворогом Русинів.

„Нинї одержав я нові відомости, котрі є предметом моєї нинїшної інтерпеляції до Ексц. Міністра справедливости.

„Той самий нелюд затягнув 8-лїтнього хлопчину до замкнених шкільних сїний підчас павзи (слухайте! слухайте!) та побив в страшливий спосіб.

„Без милосердя гатив він дитину, вирвав її жменю волося та підорвав ухо. (Голоси: слухайте! слухайте!).

„Відтак кинув він свою жертву до землї та місив ногами змлїлу дитину так страшно, що запятком розбив каламар з чорнилом, який був в кишени школяря.

„Кров, спливаюча з підірваного уха а також чорнило з розбитого каламара поплямили сорочку дитини. (Голоси: слухайте! Се страшнє!)

„Ту сорочку прислав менї тут бідний батько з жаданєм, щоби я її в парляментї показав та в його імени горячо просив всїх послів палати від нашого, до розпуки доведеного народу, щоби парлямент заступив ся раз вже за права того бідного народу і приложив свою руку до упорядкованя наших невиносимих відносин.

(В тім місци посол Сінґалевич витягає з торби і показує закрівавлену сорочку школяря і говорить дальше):

„Жінка згаданого учителя старала ся сейчас змити кров на сорочцї, против чому застрашена дитина не боронила ся.

„Громадська рада в тім селї відбула засїданє, на котрім зажадала, щоби той нелюд сейчас зістав усунений зі школи, а батьки побитих дїтий потвердили протоколярно в урядї громадськім тяжкі побої. Дотичні акти находять ся в моїх руках.

„Та як се менї орґанізація наша доносить, грозить ся тепер начальникови тої громади, Яцкови Лучка, репресіями і арештованєм, тому, бо посьмів виступити супроти заїлого вшехполяка.

(Голоси: Слухайте! Слухайте! Ріжні оклики між послами).

(Президент дзвонить і каже: Прошу о спокій та прошу панови бесїдникови не перебивати).

(Посол Сінґалевич говорить дальше):

„Позаяк слїдство переведене через шкільні власти всї ті страшні вчинки затушувало, а той бішений небезпечний зьвір дальше є в школї чинним і кождої хвилї грозить небезпека, що і другі дїти можуть бути побиті і покалїчені, то являєсь конче потрібним, щоби державна прокураторія в тій справі виступила.

„Тому нинї я звернув ся в інтерпеляції до міністра справедливости з просьбою, аби безпроволочно видав потрібні зарядженя.

„Я полишаю се вже пану міністрови справедливости, чи карно-судове слїдство буде звернене против того учителя, чи против віцепрезидента Дембовського.

„Пятнуючи тут як найсильнїйше згадані відносини, звертаюсь до Вас, Високоповажаний Пане Президенте, з чемним запитанєм, чи зволите Ви безпроволочно передати мою інтерпеляцію Пану Міністрови справедливости та від себе звернути увагу на ті тут наведені ганьблячі вчинки“.

Президент відповідає: Та інтерпеляція буде сейчас передана до міністерства справедливости, а надто я сам подам до відомости Пана Міністра ті Ваші слова.

Причина революції в Мексику.

З огляду на обставини, що події в Мексику можуть кождої хвилї викликати війну між Мексиком і Злученими Державами, буде цїкаве близше пізнати причини сеї революції, як рівнож і ролю Злучених Держав, яку в тій справі вони відграють.

На перший погляд здавало би ся, що Злученим Державам залежить виключно на заведеню мира і супокою в сусідній державі, тимчасом справа має ся трохи инакше. Злученим Державам розходить ся також о оборону американ-

ських інтересів, а головно нафтових підприємств американських.

З початком сего століття добуванє нафти в Мексику розпочало ся на більшу скалю. Властителі нафтових копалень, Американці, утворили великий американський трест „Стандард Ойл Ко.“, що старав ся всіми силами недопустити инших чужинців, а головно Англійців, до експлуатації ропи в Мексику. Мимо сего удало ся англійському промисловцеви, Пірсонови, дістати від тодішного президента Мексика, Порфирія Діяза, концесію. Він заложив конкурентне товариство „мексиканське“ при помочи англійських капіталів. Як звісно, Англія потребує дуже значної скількости ропи, бо всі англійські кораблі воєнні є опалювані ропою.

В наслідок революції през. Діяз уступив і до власти прийшов Мадеро, прихильник Злучених Держав. Мадеро довго не удержав ся при своїй власти, а місце президента обняв Гуерта, прихильник Англії. Тому Злучені Держави розпочали акцію против Гуерти, не хотячи його узнати президентом мексиканської держави, подаючи за причину, що він кровю свого попередника Мадера дійшов до власти. В дійсности розходить ся Злученим Державам о економічні впливи в тій державі.

Вілсон зажадав свого часу уступленя Гуерти, котрий чуючи за собою прихильність Англії, не вдоволив жаданя Злучених Держав. Гуерта є в разі пануном Мексика. В полудневих і середущих провінціях Мексика має Гуерта приклонників і 80.000 армію виправленого і уорoуженого війська. Гуерта і його прихильники носять назву партії „федералістів“. Північні провінції находять ся в руках противників партії Гуерти, які назвали себе „конституціоналістами“ і під проводом Каранци розпочали братоубійчу борбу проти Гуерти.

Котра партія побідить, годі предвидіти. Війська Каранци віднесли вже кілька разів побіду над військами Гуерти і посувають ся поволи в напрямі столиці мексиканської держави. Війна ведена з обох сторін дуже завзято і з великими втратами.

Мирні переговори відпоручників Злучених Держав з обома воюючими партіями не довели до ніякого успіху.

Злучені Держави вислали на американську границю значні війська, а на східні побереже сильну ескадру воєнних кораблів, щоби на случай потреби силою оружія привернути лад і супокій в мексиканській державі і обезпечити майно своїх підданих.

Революція в Мексику.

Кровава борба.

Ель Пазо, Текс. 25. падол. Борба від Тієрра Блянка покінчилась повною побідою ген. Фр. Віллі над військами Гуерти. В борбі взяло участь около 15.000 війська. Страти по стороні війск Гуерти дуже великі: 500 убитих, 800 ранених і 300 взятих в неволю.

Ген. Вілля про побіду.

Ель Пазо, Текс. 26 падол. Начальний вожд війск конституціоналістів в Хуарез одержав від ген. Віллі депешу слідуючого змісту: „Ворогів розбив цілковито, в неладі і соромній утечі шукають спасеня. Три потяги неприятельського війська і воєнних матеріялів попали ся в мої руки, в борбі здобули ми цілу артилєрію.“

Засуд смерти на поли битви.

Ель Пазо, 26. падол. Доносять, що на приказ ген. Віллі виконано на місци бойви засуд смерти на офіцирах і охотниках, взятих в полон. Жертвою засуду впало поверх 40 осіб.

Гуерта затягає в Англії нову позичку.

Мексико місто, 26. падол. Гуерта звернув ся до англійських банків з просьбою о уділенє йому дальшої позички 50 міліонів пезів. Перед кількома місяцями затягнув позичку 20 міліонів.

Дальші пляни конституціоналістів.

Гермосільо, Мекс., 27. падол. По послідних побідах військ конституціоналістів, Каранца став паном ситуації в північних провінціях мексиканської держави. Під кличем „месть за Мадера“ зведе всі свої сили против столиці Мексика.

Тривога в місті Мексико.

Мексико місто, 27. падол. На вістку, що Каранца розпочав похід на столицю, розпочато приготовленя до оборони міста. Неприятельські війська находять ся близше міста, чим надіяли ся. Крім сего кружить в недалекій околиці міста банда братів Запатів в силі 5.000 людий.

Адмірал Флечер в Тампіко.

Тампіко, 27. падол. Флечер, адмірал американської ескадри на мексиканських водах, прибув на кораблі „Род Айленд“ до порту в Тампіко. На случай, коли би зі сторони війська конституціоналістів грозила небезпека американським горожанам, висадить військо на сушу для їх охорони.

Злучені Держави висилають військa.

Філядельфія, 28. падол. Звідси відплив днесь на мексиканські побереже транспортовий корабель „Прейрі“ з залогою 800 жовнірів правильного війська і тримісячним провіянтом та муніцією.

Геройська смерть.

Мексико місто, 28. падол. Про геройську смерть ґенер. Рабаґа доносять денеші з міста Вікторія. Конституціоналісти, здобувши місто, приобіцяли його помилувати, коли покине Гуерту і зложить присягу на їх вірність. Ласкі не приняв і розказав себе відвести до судії. Засуджений на кару смерти удав ся на місце призначеня. Перед смертию весело розмовляв з жовнірами, частував їх циґаретами, відтак сам закомендерував: огня! З усьміхом на лици повалив ся на землю, пронитий кулями карабінів.

Діяз вертає.

Мексико місто, 28. падолиста. Ходить чутка, що Ґуерта візвав бувшого президента Порфирія Діяза, котрий прогнаний жиє у Франції, щоби повернув до краю і допоміг йому в критичнім положеню. Діяз зложив свого часу приречене, що поверне до краю лише в тім случаю, колиби чужі держави оружно виступили против вітчини. Діяз мав відповісти з Парижа, що прийде.

Два міліони дол. за охорону чужинців

Вера Круз, 28. падол. Аґвіляр, ґенерал військ конституціоналістів, зажадав 2 міліони долярів, за що зобовязує ся не допустити до рабунку, охоронити житє і майно чужинців в нафтовім дістрикті.

Рішуче становище Злучених Держав проти Англії.

Вера Круз, 29. падол. Прибувший тут адмірал англійської ескадри К. Кредок оповідає, що адмірал американської ескадри Флечер заявив йому, що не позволить ніяким чужим державам мішати ся в мексиканські справи. Англійський адмірал, будучи в Тампіко, хотів обняти головну команду над всіми чужими кораблями в тім порті. Флечер виступив дуже рішучо проти сего, заборонив Англійцям яку небудь акцію в тім напрямі і не позволив висадити на сушу військо.

Заговір проти правительства Гуерти.

Мексико місто, 30. падол. Ходить поголоска, що відкрито заговір, в якім взяло участь богато офіцирів, між ними ґовернор військового карного закладу, Гарція де ля Кадена і офіцир сторожі. Заговірники мали намір урядити напад на національну палату.

Пляни ген. Віллі.

Хуарез, 30. падол. Ґенерал Вілля на чолі 20.000 армії розпочав похід в напрямі столиці Мексика. Після нарад, які відбули провідники конституціоналістів в Гермосільо, назначено покищо місто Хуарез на столицю нового ряду.

ПИСЬМО ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

Борба о виборчу реформу.

Як звісно, наші посли розпочали в парляменті обструкцію, щоби змусити правительство перед всіма иншими конечностями держави полагодити виборчу реформу в Галичині. Зразу думала більшість палати, — проект вийшов від христ. суспільної партії, — силою поборoти українську обструкцію, заряджуючи безперервні засіданя в комісіях і парляменті.

Ґр. Штірк, не маючи охоти віддатись у жертву замислам християнських суспільників, котрі насильним виступом проти українських обструкціоністів раді би захитати другий парлямент загального голосованя і правительство, взяв ся до того, щоби недопустити до вибухових сцен. Після конференції з головою українського клюбу д-ром К. Левицьким приняв президент міністрів дня 19 падол. президію українського соймового клюбу. Що йно на сій конференції одержав ґр. Штірк автентичний звіт про результат нарад польських клюбів у Львові. Президії українського клюбу соймового (пп. К. Левицький, Петрушевич, Лагодинський) заявив ґр. Штірк, що тексту проекту нового закона виборчого ще не має, але він є дословним відписом компромісового проекту, а ріжнить ся від него лише в трех точках. Принятий польськими сторонництвами проскт заводить двомандатовість 1) в пяти міських (польських) округах; 2) в 16 округах сільських; 3) виділ краєвий буде мати 8 членів з двома Русинами, при чім маршалок не голосує, лише на случай рівности голосів рішає.

Президія українського клюбу заявила, що сей проскт є нарушенєм компромісу в такім напрямі, що він не може бути принятий і президія його відкидає.

Президент міністрів розпочав тоді виклад про „вагу хвилі“, про великий „здобуток“ Українців і т. д. Просив, щоби не говорити послідного слова, лише щоби скликати в краю як найширшу нараду послів і инших мужів довіря, нехай вони порішать і дадуть йому дефінітивну відповідь.

Наша президія відповіла йому, що се наша внутрішна справа рішати, хто компетентний або некомпетентний рішенєм нашого народу постановляти про такі річи і давати дефінітивні відповіди. Одначе президія готова скликати до Львова найкомпетентнійше в такій справі тіло, український соймовий клюб. Щоби се могло стати ся, Українці мусять жадати, щоби аж до порішеня справи соймовим клюбом, палата послів не полагодила предложеня про горівчаний податок. Президент міністрів жадав, щоби голосованє над сим податком було вже 19 падол. Українці на се не згодились.

На нараді президий клюбів порішено протягнути дебату і відложити на кілька днів голосованє над горівчаним податком, щоби дати українським послам змогу відбути нараду, на якій повізьмуть остаточне рішенє — принятє або відкинене проєкту виборчої реформи.

ДЕСЯТЬ НАРОДНИХ ЗАПОВІДИЙ для американських Русинів.

Дістаємо з просьбою о поміщенє отсе письмо:

Оголосіть се, Панове-Старшино „Свободи“,
Як лік на тутешні наші народні біди.
Кольж Вам ся сподобає, нехай всякий прочитає:
Що вже пора подумати, про що Русин має знати.
Много синів Русь тут має, а мало хто про них знає,
Бо на сьвіті така мара, що ні кроку без доляра.
Хто долярів купу має, про такого кождий дбає,
Хто ся грішми наситив, той ся вже і просьвітив,
Книжки, ґазети читає, бо на всьо він гроші має.
Але якби там не було, в тім лежить сьвятоє діло,
Кождий із нас мусить знати, що Русь славна наша мати,
І хто про матір не подбає, того Бог скарає.
Як нам треба вшанувати Україну, нашу мати,
Десять заповідий голошу:
Сьвятий приказ України,
До синів одної родини.

Я є твоєю Вітчиною і твоїх хоробрих предків, князів, гетьманів і всіх Моїх вірних синів — Ненька. Я, руська земля, з сердечної любови Моїх синів, до дна козацькою кровю зрошена, чекаю на вас, Мої любі діти, щоб ви порвали Мої тяжкі кайдани неволі. Тому...

I. Не будеш мати милійшого краю над Мене і не люби ліпше иншого краю від Мене, Твоєї Вітчини.

II. Не вимавляй ніколи Мойого Імени без належної пошани і всюди гідно слави Мене.

III. Памятай народні сьвята сьвяткувати. Ширим серцем відноси ся до народних цілий, памятай все про „Рідну Школу“, бо народною школою і ширенєм народної осьвіти найбільше зможеш Мені приподобати ся.

IV. Шануй память твоїх славних предків, що за Мене житє своє жертвували; шануй Моїх синів а твоїх братів, що житєм своїм трудять ся для Мойого та загально-людського добра.

V. Ані в себе, ані у других не вбивай руського духа. Не сторони від народної праці. Не відтягай себе або других від народних складок. Не цурай ся своєї рідної мови, не мішай до неї чужих слів, бо руська мова так мила і богата, що нема їй пари у сьвіті. Не покидай своїх народних звичаїв і обичаїв, хотяй живеш між чужими народами.

VI. Не кривди ніколи між людьми, що заступають ся за Мою справу. Не розбивай народної єдности, бо в єдности Моїх синів лежить Моя сила. Вистерігай ся піятики, бо піяньство забиває в чоловіці особисту гідність, а твоїй народній справі приносить сором і шкоду. Твоє поступованє у всіх справах мусить бути таке, щоби Мені за тебе не було стиду, що називаєш ся Моїм сином.

VII. Не крами Мені дітий і не кидай у чуже море. Зі своїми говори своїм рідним а не чужим язиком. Свої діти плекай в руськім дусі, виховуй їх в руській вірі, руській мові та руських звичаях і обичаях. Просьвічуй серце і ум твоїх дітий, щоби вони не були менше варті від синів чужих народів.

VIII. Коли тобі зле на сьвіті, не звалюй всеї вини тільки на чужих людий; в нещастях не трать надії на лучшу долю в глупій безчинности. На чужу поміч не числи ніколи і знай, що для чоловіка нема на сьвіті такого злого положеня, з якогоб він працею і витревалостию не міг видвигнути ся. В житєвій борбі памятай все на твою людську і народну гідність, а противникови ніколи не піддавай ся. Бо тільки з такими сьвіт числить ся, у котрих є сила і охота до борби.

IX. Не пожадай чужої жінки, а жени ся тільки з Русинкою. На далекій чужині заложиш свою руську родину, яка тобі заступить все те, що ти [illegible] у старім краю.

Моряни ожидають на приказ узброєня на воєнній кораблі на мексиканських водах.

Photo by American Press Association.

Військова маринарка Злучених Держав була вже здавна готова вийти на сушу в Мексику з кількох воєнних кораблів, патролючих східні й западні побережа сеї країни. Сей образок представляє моряків у військових рядах на одній з воєнних пароплавів, що стоять у мексиканській заливі біля портового міста Вера Круз. Сей порт уважають військові знатоки за ключ до здобутя цілої мексиканської землі. Воєнні кораблі з відповідною скількістю вимуштруваних матрозів і муніції є також готові до бою біля Тампіко і Тукспан. Ся частина воєнної маринарки зділала вже не одну важну прислугу Зл. Державам у минулих часах, а й тепер вона стоїть на висоті своєї задачі.

X. Не завидуй чужим людям їх достатків і заможности, але сам старай ся, о скільки твоєї сили, дійти до того самого. Старай ся все попирати своїх людий, бо сим ділати будеш в користь твого народу. Коли будеш попирати чужого, допоможеш йому накладати на Мене ще тяжші, як доси, кайдани.

Антін Фанок з Віпани, Н. Дж.

Смерть царя Павла I.

В „Русскім Архіві“ находимо спомини Леонтієва, батька теперішного професора московського університету, про російського царя Павла I. та його смерть, в часі котрої Леонтієв служив якраз при війську та був поручником.

Павло був, як каже Леонтієв, середнього росту. Щоби виглядати більшим, держав ся просто мов сьвічка. З його хмарного лиця глядїло бистро двоє сивих очий. Його голос був сухий, говорив поволи. Для окруженя був невиносимий. Прибічна ґвардія, котру раз у раз засипав карами ненавиділа його.

Також простий нарід був ворожо настроєний проти царя. Цар про те не знав, бо підчас всяких торжеств поліція гнала на них публичність і примушувала її кричати в честь царя. А вже найбільше жорстоким був цар для престолонаслідника. Що дня ганьбив його цар та дуже часто послугував ся такими гарними словами, як „дурак“ або „худоба“.

Пізнійший цар Александер I. зносив се зразу мовчки. Нарід знав про те. Ненависть до царя росла, а ті, котрим на тім залежало, вміли її роздувати ще більше. Катастрофа була неминуча. Леонтієв, котрий був поручником третого баталіону Семеновського полку, мав 11. марта службу при сторожі царського двора. Цар був того дня гірший, чим коли небудь. До престолонаслідника закликав він в присутности всіх офіцирів: „Ваше царсько величество повинно свині пасти, а не вести жовнірів“. Леонтієв запримітив, що престолонаслідник, не відповівши ані слова, відвернув ся до царя плечима. В ночи служачий пробудив Леонтієва. Трубіли на алярм. Коли Леонтієв зийшов на подвірє, баталіон був готовий до маршу, а ґенерал Депрерадович повторяв: „Без крику, діти, без крику!“ Казали що в Михайловській палаті горить. Баталіон замкнув всі входи до палати, було темно та зимно, а дощ лив струями. Жовніри нігде не бачили вогню; вони думали, що певно хотять їх всіх вислати в Сибір... Вони дивили ся на темну царську палату, в котрій лише час до часу заблимало сьвітло або перебігла людська тінь. Жовніри були щораз більше подразнені. „Там щось дієть ся“, казали між собою. Вгамованє козацтва було даремне... Нечайно вийшов з палати ґенерал Депрерадович і сказав: „Діти, нас ущасливлює новий цар. Нехай живе цар Александер! Гурра!“ Жовніри з одушевленєм повторили сей клич; запанувала невисказана радість. Комендант палатної сторожи, Воронков, був пяний. Його упив адютант престолонаслідника, Петро Волконський. В ночи впав двірський слуга з окликом „Вставайте, царя мордують!“ Але того двірського слугу уважали божевільним і його звязали. Допероа, коли прибіг ще другий з такою самою вісткою, збудили пяного Воронкова. Воронков покликав сторожу до оружа. Та в тій хвилі [illegible] ся громада заговірників з Паленом на чолі. Воронков казав жовнірам обружити Палена. Але граф Пален викликнув: „Діти, наш цар зоветь ся Александер. Гурра!“ На се скажено крикнув пяний Воронков: „Мовчи! Замкни рот!“ та Пален здусив рукою горло Воронкова та приневолив його мовчати. Опісля Пален відобрав від війська присягу на вірність новому цареви. Семеновський полк вернув до касарень 12. марта, цілий мокрий, в перемерзлім одіню. Серед народу запанувала невимовна радість; на вулицях кидали ся собі взаїмно в обійми і бажали собі красшої долі під новим царем...

ПРОСЬВІТНІ ЗБОРИ

в присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. Вол. Кюгиницького відбудуть ся в біжучім місяци в отсих місцевостях:

Грудень:

7-го в Пітсбург, Па.
8-го в Емрідж, Па.
9-го в Мікірокс, Па.
11-го в Карнеґі, Па.
13-го в Савт Дукейн, Па.
14-го в Мікіспорт, Па.
16-го в Ірвін, Па.
18-го в Дженет, Па.
20-го в Ґаннаставн, Па.
21-го в Ню Александрія, Па.
23-го в Браденвіл, Па.
26-го в Травґер, Па.
27-го в Калумет, Па.
28-го в Лейтроб, Па.
29-го в Деррі, Па.

ПРОСЬВІТНІ ЗБОРИ

в присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. А. Андрейка, відбудуть ся в біжучім місяци в отсих місцевостях.

Грудень.

6-го в Кінґстон, Па.
7-го в Плимавт, Па.
8-го в Плейнс, Па.
10-го в Едвардсвіл, Па.
11-го в Лузерн, Па.
13-го в Олд Фордж, Па.
14-го в Скрентон, Па.
15-го в Тейлор, Па.
17-го в Донмор, Па.
18-го в Діксон Сіти, Па.
20-го в Джесуп, Па.
21-го в Олифант, Па.

C265

ОПОВІДАНЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ.

(Нариси стародавної культури).

Переказав Микола Залізняк.

(Дальше).

Чи легко було вигадати хату?

Після того, як почали люди уживати камяних сокир, лекше стало їм жити, вигіднійше здобувати їжу. Не мало людий і від голодової смерти порятували сокири та инші знаряди. І самі люди порятувались, і дітий краще почали годувати. Лекше їм стало воювати з дикими звірями, вигіднійше стало вбивати. Через мисливство покращала їжа, а від доброї їжі люди міцнійшими стали. Почали вони менше вмирати, довше жити, коротко кажучи, помітно розплодили ся.

Та всеж за тих часів наша українська земля була дуже мало залюднена. Не було нїяких хат ані сіл ані городів. Жили люди в шалашах, як от тепер живуть дикуни-пешереси. Сї їхні шалаші ще гірші були від птаншиних гнїзд; між шалашом і гнїздом та ріжниця була, що птиці будують свої гнїзда на довший час, а дикуни мало не щодня будують нові шалаші. Їхні шалаші, се звичайнісінькі загородки від вітру, зроблені з гиляк. Навіть стріхи вони не мають.

Такі загородки ставлють дикуни з того боку, звідкіля дує вітер. Понастромлюють зломаних гиляк просто в землю та й тиснуть ся з другого боку. Инші дикуни півкругом устромлюють гиляки, але й в таких шалашах не можна знайти захисту від холоду. Шалаш ще так сяк може захистити від вітру, та не від дощу. І в літі і в зимі живуть дикуни в таких шалашах. Проте инші дикуни ховають ся від холоду по печерах, по ямах то що. Так само жили й найдавнійші люди української землі. Їхні сліди та рештки дуже часто знаходять в печерах. Наприклад, кілька років тому знайшли таку печеру недалеко від Київа, біля Кирилівського монастиря. Дуже багато знайдено їх по берегах річок. Наприклад по Днїпру, починаючи від села Манастирки до Мизигиря, знайшли більше, як сто таких печер, і всі вони мали сліди людського житла — обгризені та розбиті і розпалені кістки, сліди огнищ, камяні молоти, сокири та ножі. По всьому видно, що дуже довго жили люди по сих печерах, й жили саме таким житєм, як теперішні дикуни. Навіть звичаї мали вони ті самі.

Наприклад, вони розкладали огнища побіля входу до печери, зовсім не дбали про охайність свого житла, кидали в печері долі й кістки, й инші рештки своєї їжі. Дуже нечепурно жили вони. І всюди, по ріжних закутках нашої України вони жили однаково. Всюди було сим людям тяжко жити, й всі вони були дуже подібні до теперішних дикунів. Правда, на всьому сьвіті не було тоді инших людий — всі були дикими. Вчити ся наук та умілостий не було кого: власним розумом, „самоуком" водилось до всього добивати ся.

По печерах та шалашах жили найдавнійші люди української землі. Иншого житла вони не мали. Будувати хати ще ніхто тоді не вмів. Навчити ся сього було не легко й стало ся се багато тисяч років пізнійше. На се також витрачено тисячі років.

Яким способом і через що люди стали дужчими за всіх звірів?

Ще важче було людям навчити ся здобути огонь. Адже звірі й досі бояться огню й не вміють здобувати його. А люди ще за дуже давних часів навчили ся здобувати огонь. Се видко по рештках їхніх огнищ. Такі рештки та обгоріле дерево разом з кістками мамутів знайдено по деяких місцях української землі. Значить, люди вміли здобувати огонь ще в ті давні часи, коли по нашій землї блукали мамути, льви та медведі.

Та всеж дуже довго довело ся їм жити без огню. Так і тягло ся їхнє житє, без огню й без зброї, серед величезних хижаків та страшних звірів, без запасів їжі та без доброго захисту від холоду. Не легко було ратувати та підтримувати своє жите за тих давних часів. Можна думати, що спершу й самі люди боялись огню так само, як звірі. Та всеж люди жили, всеж рід людський у ті часи не загинув. А може мало хто й вважав тяжким своє жите. Адже навіть звірі до всього привикають, а люди навіть при великих нещастях часто думають, що, мовляв, „се так і повинно бути". Адже за тих часів ніхто не знав, що жите може й красним бути від тодішнього.

Яким же способом навчились люди здобувати огонь? Насамперед, можна думати, стало ся се там, де є вулькани (гори, що викидають іноді з себе огонь та розтоплене камінє то що). Там з середини землї, через сї гори від часу до часу виливає страшенно горяча лява, себ-то розтоплене камінє. Така лява з гори швидко застигає, але довго держить жар у середині. Великі ріки ляви іноді й сотнї років не вистигають. Підчас землетрусу гора викидає з себе ляву; ся лява тече вниз, і від неї запалюють ся дерева, що стоять на її шляху. Після вибуху можна запалити палицю від такого потоку ляви — треба тільки пробити застиглу кору ляви та глибше застромити палицю. Таким способом здобували собі огонь дикуни Новозеляндції років сто тому. Вони запалювали таким способом палиці й несли їх додому; там вони розкладали огнище й підтримували його цілий рік, і в день, і в ночі, і вранці і ввечері. Так робить це багато инших диких племен. Вони всюди возять з собою горячі палиці або вуглє. Наприклад, дикуни пешереси розкладають огнище навіть на своїх човнах: на дно човна кладуть вони камінь, а на ньому розкладають огонь. Трафляєсь ся іноді, що дикуни переселяють ся з країни в країну, — вони й огонь забирають з собою. Кождий дбає, щоб свій власний огник мати. А инші племена навіть окремих людий мають, що доглядають за тим, щоб огонь не погас. Може бути, що й на українську землю переселили ся колись люди з инших місць і разом з собою й огонь принесли.

По инших країнах трафляють ся іноді пожежі від блискавки. Иншим разом вдарить блискавка в дерево, — від неї запалить ся дерево, від одного дерева може запалити ся друге, третє, цілий ліс й степова трава. Лісова пожежа небезпечна і для звірів, і для людий; пожежа трави не така небезпечна. До такого невеличкого огню навіть привикнути можна, бо й звірі привикають до нього. Може через такі пожежі й познайомились люди з огнем.

А, може, й так було: запримітив хто, що з деяких камінїв іскри падають, коли вдарити міцно каменем об камінь, наприклад, шматком руди якої об кремінь. А се напевне трапляло ся перед людьми що разу, коли вони готували свої камяні сокири. Вони пробували виробляти їх з ріжного роду каміня. Робили вони се по своїх шалашах та печерах, а там напевно лежав сухий мох до спаня. Такий мох легко міг запалити ся від іскри. З сього й могло початись ся здобуванє огня.

Велике добро для людий огонь... Та його ніхто людям не давав, ніхто не вчив їх, як треба його здобувати. Люди самі дійшли до сього, самі навчили ся ся сього. Та на се теж пішло багато років.

Умінє здобувати огонь цілком перемінило житє людий: через таке умінє зовсім інакше пішло воно, ніж раньше. По звірячому йшло до сього часу людське житє, з сього часу пішло воно вже по людському. Хто має огонь, той через се стає дужчим від всіх звірів. Від огню й лев тікає, і печерний медвідь збочує, і взагалі всяка хижа звірюка боїть ся огню. З огнем і в степу сидіти можна, жадна звірюка не зачепить. Вогонь дає й сьвітло, й теплоту.

Найдавнійші люди не знали посуди.

Але ось що дивно: довгий час люди не вміли ні печи, ні варити що на огни. Для них огонь був насамперед захистом від ворогів, а варити на огни їжу не швидко навчили ся. Багато часу пішло на те, щоб навчити ся й печи, й варити. Адже щоб печи, треба мясо покласти на огонь, а коли його покласти просто на вуглє, воно згорить або підгорить, а таке мясо ще гірше від сирого. А в чомуж покласти його на огонь? За тих часів ніякої посуди не було, ніхто її не знав та навіть не думав, що може бути. Через те ніхто не думав про те, що можна мясо печи; і до сього часу живуть такі дикуни, що не вміють його печи. А инші дикуни печуть таким способом: викопують яму, кладуть до неї камінюки й розкладають в ямі огнище; коли огнище згорить й камінюки зроблять ся горячими, дикуни вигрібають з ями вуглє, а в попіл закопують сире мясо, та так його потім й їдять разом з попелом замість соли. З сього способу мабуть, і почали найдавнійші люди. Так і до наших часів ладять собі печеню деякі дикуни.

А инші дикуни так роблять: розріжуть убитій звірюці черево, наллють туди води, а в воду кидають розпалене каміня. Від сього каміня вода нагріває ть ся, й мясо в ній варить ся. Можливо, що з сього способу й почали люди мясо варити. А з самого початку люди пекли й варили без всякої посудини.

До посуди не швидко вони додумались. По найдавнійших печерах, де найдавнійші люди жили, нема й слідів якої небудь посудини.

Найдавнійші люди не знали одежі.

Чи вміли ж найдавнійші люди української землі шити одежу? На перший погляд здаєть ся, що се вони напевно вміли робити: як сього не вміти, коли доводить ся жити в холодній землї? А на ділі не так воно було: найдавнійші люди української землї ходили мало не голі. Холодів вони не боялись: до снігу привикли. А хто не привик, той умер, загинув. І з дітьми людий те саме було. — слабі діти швидко вмирали, а хто живим зістав ся, той, значить, людина здорова, — вона всякий холод та негоду перетерпить без всякої одежі. Звичайно від такого важкого житя вмирало більше людий ніж тепер, а зіставало ся менше. Та всеж не всі помирали, — рід людський таки не вигинув.

Зовсім по тодішньому й досі живуть дикуни пешереси та деякі Індіяни Північної Америки. Ось що оповідають про них мандрівці: „Сї дикуни не боять ся холоду, до нього вони привикли. Навіть в зимі ходять вони майже без одежі. Замість одежі мають вони невеличку звірячу скіру на плечах, та таку саму біля пояса. Всього тїла така одежа не закриває, — боки і груди голі, ноги босі й теж голі; на голові нема ніякої шапки опріч довгого волося. Трапить ся сніг падає: падає він просто на голі груди, падає й тане. Навіть новонароджених дітий ледве-ледве скірою прикривають, тільки материні груди й огрівають їх. Через те багато дітий вмирає ще малими. А слабих новонароджених дітий вбивають нераз самі дикуни; буває дикун схопить таку свою дитину та й вдарить її головою об камінь. Страшно навіть оповідати про се, а всеж такі річи діють ся та ще й досить часто. Зате удержують ся при житю тільки дуже здорові, міцні. Й ось що в очи кидаєть ся: дикуни не дуже то дбають про теплу одежу, а за те люблять себе дуже оздоблювати. На шиї в них висить намисто з барвних мушлїв, а лице й тїло ріжними фарбами пофарбовано — білою, чорною, червоною. Значить, про свою краску дикуни дуже дбають, а про теплоту — ні". Так оповідають мандрівці про нинїшних дикунів. Похоже на сих дикунів жили за дуже давних часів й люди теперішньої української землї. Вони теж носили на своїх плечах звірячі скіри. Вони скребли їх, обробляли особливими камінними скробачками. Такі скробачки знайдено по багатьох стародавних печерах. Виправляти скіру тодішні люди, звичайно, не вміли. Пешереси теж не вміють сього робити. Вони просто скребуть скіру з внутрішнього боку. Коли великої скіри немає, вони аби як звязують та зшивають маленькі скірки. Можна думати, що так само робили й найдавнійші люди. Вони зшивали скіри при помочи кістяного шила: проколювали ним дірочки, а крізь дірочки протягали жилу або ремінець. Такі кістяні шила знайдено в землї по багатьох місцях на Україні. Знайдено також намистинки зроблені з глини. Значить, найдавнійші люди української землї теж любили себе оздоблювати.

Вони й розмальовували себе: мазали облича та тїло або білим вапном, або червоною охрою, або чорною сажою. Шматки червоної охри знайдено в стародавних печерах. А в одній печері знайшли якусь маленьку кістяну паличку. Довго ніхто не розумів, що се за паличка. Побачив нарешті її один мандрівець, який по своєму віку багато обїхав диких країн. Подивив ся він на паличку й сказав: „Я знаю, що се таке. Таку паличку бачив я в дикунів на Новозеляндських островах. Нею проколюють дикуни собі скіру до крови, а в ранки втирають під скіру ріжні фарби: рани загоюють ся, а фарба зістаєть ся під скірою на все житє". Теж саме робили, мабуть, з своєю скірою й найдавнійші люди української землї. Ходили вони навіть голі, а зате розмальовані. Адже вони були дикуни, а для дикунів оздоби дорожчі над одежу. Ходити зовсім голими дикуни ані трошки не соромлять ся. А зіставити своє тїло зовсім без оздоб — се вважаєть ся соромом.

(Дальше буде).

Артилєрія Злучених Держав готова відограти свою важну ролю у війнї.

Photos by American Press Association.

Коли заострила ся домашня війна в Мексику, пільна артилєрія під начальством генерал-майора, Вілєма Г. Картера, в Тексас Сіти, недалеко Галвестон, Текс., стала готовити ся до активної участи у тій мексиканській заверусї. Оружна інтервенція Злучених Держав у вічно неспокійнім Мексику може прийти кождої хвилї, тож військова управа тримає ть ся на поготівлю. Один з надрукованих тут образків показує артилєрію підчас її вправ, а на другім образку видно трох артилєристів, як радять раду дотично стріляння на своїх вправах. На случай війни Злучених Держав з сусїдним Мексиком, американська артилєрія відограє в тій війнї дуже велику ролю.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Предсідатель:
Дмитро Капітула,
Box 565, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Білик,
1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:
Василь Сувак,
Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Стефан Миляновнч,
193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко,
Box 156, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Глова,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів,
56 Sussex Str., Jersey City, N. J.
Петро Мотало,
1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович,
11 Chmelnicky St., Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак,
237 Churchil St., McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи":
Осип Стеткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи":
Андрій Савка,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St. (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, предсідатель,
4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
А. Горбаль, касієр,
135 Main St., Derby, Conn.
Е. Струтинська, секр.,
714 Bickerdike St., Chicago, Ill.
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко,
147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський,
W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчак,
68 N. 8 St., Brooklyn, N. Y.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ГРУДЕНЬ 1913 р.

Член на ціле посмертне платить $1.25, а на половину посмертного 73 цнт.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Оголошеня братських мітінгів поміщують ся в часописи безплатно, але тільки один раз. Ті оголошеня мусять бути в руках редакції найпізнійше в суботу перед виходом кождочасного числа. Оголошеня братських балів, концертів, театральних представлень і т. п. забав приймають ся до друку по 5 центів від кождої друкованої стрічки. Належитість за ті оголошеня треба слати наперед.

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Тов. „Запорожська Січ", від. 234, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 14. грудня с. р. о годині 2-ій попол. в гали як звичайно. Кождий місцевий і позамісцевий член має явити ся на тім мітінґу. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з Тов. і Р. Н. Союза. На тім мітінґу здасть давний уряд справоздане а відтак переведе ся вибір нового уряду на р. 1914. Члени, що неоправдано не являть ся, заплатять кару 50 ц., а урядник $1.00. — С. Колодій, секр.

ВЕСТБУРІ, Л. АЙ., Н. Й. Тов. „Просьвіта", від. 334, повідомляє всіх своїх членів, що дня 13. грудня с. р. відбуде ся о год. 8-ій вечер в домі н. Г. Гладкого річний мітінґ, на котрім здасть ся справоздане а відтак переведе ся вибір нових урядників на р. 1914. На річнім мітінґу буде принимати ся нових членів до Тов. без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Просимо членів конечно прибути. — О. Гладкий, секр.

БРАВНСВІЛ, ПА. Бр. сьв. Ап. Петра і Павла, від. 6, повідомляє всіх своїх членів, що дня 7. грудня с. р. відбуде ся річний мітінґ, на котрім здасть ся касове справоздане і переведе ся вибір нового уряду на р. 1914. Довгуючим членам пригадує ся, щоби вирівнали свої залеглости. Члени, що неоправдано не являть ся на мітінґ, заплатять кару $1.00. — І. Маркуш, секр.

ПАССЕЙК, Н. ДЖ. Бр. сьв. О. Николая, від. 42, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 21. грудня с. р. відбуде ся о год. 1-ій попол. річний мітінґ, на котрім здасть ся касове справоздане за минувший рік, переведе ся вибір нового уряду на р. 1914 і полагодить ся прочі біжучі важні справи. Члени, що залягають 2 місяці з вкладками і не вирівнають залеглостей, будуть суспендовані. Неявивший ся член заплатить кару $1.00, урядник $2.00. На мітінґу будемо принимати нових членів до Братства і до Р. Н. С. після статута. — А. Яцишин, предс.; Г. Зелинський, секр.

ВЕНОНСБУРҐ, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 84, повідомляє всіх своїх членів, що дня 14. грудня с. р. відбуде ся річний мітінґ, на котрім здасть ся справоздане і переведе ся вибір нового уряду на р. 1914. Взиває ся членів, щоби вирівнали свої залеглости. На мітінґу будемо принимати нових членів без вступного до Братства. Члени, що неоправдано не являть ся, заплатять грошеву кару 50 ц., а урядник $1.00. — І. Радомський, секр.

КАРНЕҐІ, ПА. Бр. сьв. Ап. Петра і Павла, від. 65, повідомляє всіх своїх членів, що дня 14. грудня с. р. о годині 1.30 попол. відбуде ся річний мітінґ. На мітінґу представить ся рахунок з цілого року, а відтак вибере ся уряд на р. 1914. Довгуючим членам пригадує ся, щоби вирівнали свої залеглости. На мітінґу мають явити ся всі члени. Неявивший ся член заплатить кару 50 ц., урядник $1.00. Пригадуємо всім тим, котрі хотять вступити в члени нашого братства, що на тім мітінґу будемо принимати до Братства без вступного. — І. Адзима, предс.; С. Педех, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Руське Тов. „Тисьменица", від. 134, повідомляє своїх членів, що дня 14. грудня с. р. о год. 7. вечер відбуде ся річний мітінґ, на котрім переведе ся вибір нового уряду на р. 1914. Кождий член має явити ся на мітінґу і вирівнати свої залеглости, в противнім разі стратить право голосованя і кандидованя на урядника. Члени, що неоправдано не являть ся на мітінґу, заплатять кару $1.00, а урядник $1.50. На мітінґу відбуде ся вибір нового уряду і здасть ся касове справоздане за минувший рік; також буде принимати ся нових членів до Тов. без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. — Ю. Сосновський, пр.; А. Зубрицький, секр. М. Шабаґа, кас.

БРУКЛИН, Н. Й. Бр. Пресьв. Тройці, від. 203, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 6. грудня с. р. о год. 8-ій вечер в гали під ч. 76 Норт 6-та ул. Кождий член має явити ся і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з Братства і Р. Н. Союза. На мітінґу відбуде ся вибір нового уряду на р. 1914 і буде принимати ся нових членів без вступного до Братства, а до Р. Н. Союза після статута. Неоправдано неявивший ся член заплатить грошеву кару 50 ц., а урядник $1.00. — В. Саїв, предс.; Л. Мигаль, секр.

СЕЙР, ПА. Бр. Бл. Пресьв. Богородиці, від. 107, повідомляє всіх своїх членів, що дня 21. грудня с. р., о год. 2 попол. відбуде ся в церковній гали річний мітінґ. На мітінґу відбуде ся вибір нового уряду. Також буде принимати ся нових членів: до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Кождий член має явити ся на мітінґу, в противнім случаю заплатить кару 50 ц., урядник $1.00. — А. Бинь, предс.; І. Ґиряк, секр.; Я. Струйвонь, кас.

БЕНТЛЕЙВІЛ, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 109, повідомляє всіх своїх членів, що дня 21. грудня с. р. точно о год. 1. попол. відбуде ся річний мітінґ, на котрім здасть ся касове справоздане з цілого року і вибере ся новий уряд на р. 1914. Кождий член має явити ся на мітінґу, в противнім разі буде караний після статута. — І. Фариняк, предс.; М. Боґда, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. „Зап. Січ", від. 317, повідомляє всіх Товаришів і Товаришки, що дня 21. грудня с. р. відбуде ся річний мітінґ, на котрім будуть полагоджені важні справи і переведе ся вибір нового уряду на р. 1914. Члени, що неоправдано не являть ся, заплатять грошеву кару $1.50, а урядники $2.50. Рівночасно подаємо до відома, що місячні мітінґи, почавши від нового року, будуть відбувати ся кождої першої неділі по першім. — Д. Матвіїв, гол.

БІВЕР МЕДОВС, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 95, подає до відома всім членам, що 7. грудня с. р. о год. 1. попол. відбуде ся річний мітінґ, на котрім кождий член має явити ся під загрозою кари приписаної братським статутом. — А. Прислонський, секр.

ГЕСТІНҐС, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 331, повідомляє всіх своїх членів, що дня 21. грудня с. р. о год. 2. попол. відбуде ся річний мітінґ, на якім переведе ся вибір нового уряду на р. 1914. Неявивші ся члени заплатять грошеву кару 50 ц., урядники $1.00. — С. Венґрин, секр.

ГОН, ПА. Бр. Преобр. Госп., від. 29, повідомляє всіх своїх членів, що дня 7. грудня с. р. о год. 2. попол. відбуде ся в церковній гали на Ґровн стр. річний мітінґ. Довгуючих членів взиває ся, вирівнати свої залеглости. Члени, які не являть ся, заплатять кару 50 ц., урядники $1.00. — Уряд Братства.

ЕМБРІДЖ, ПА. Бр. сьв. П. і П. від. 47, подає до відома, що річний мітінґ відбуде ся дня 28. грудня с. р. на руській гали точно о год. 1-ій попол. Член, що неоправдано не явить ся, заплатить $1.00 кари, а урядник $2.00. На мітінґу буде принимати ся нових членів без вступного до Братства а до Р. Н. Союза після статута. — А. Стефанович, предс.; Г. Лазо, секр.

ВІЛКСБЕРІ, ПА. Бр. сьв. Василія Вел., від. 278, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбуде ся в неділю, дня 14. грудня с. р. зараз по Службі Божій. Всіх довгуючих членів просимо, щоби вирівнали свої залеглости, бо в січни 1914 р. відбуде ся річний мітінґ, а член, який не вирівнає свого довгу, буде на річнім мітінґу суспендований в своїх членських правах в Братстві і Р. Н. Союзі, стратить отже право до всяких запомог, як в Братстві так і в Р. Н. Союзі. — М. Кухта, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. сьв. О. Николая, від. 106, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 20. грудня с. р. о год. 7. веч. відбуде ся 4-тий квартальний мітінґ. На тім мітінґу має кождий член явити ся і вирівнати свої залеглости. В неділю дня 28. грудня с. р. відбуде ся річний мітінґ, на котрім здасть контрольна комісія касове справоздане, а відтак відбуде ся вибір нового уряду на р. 1914. Нових членів буде принимати ся до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Члени, що неоправдано не являть ся на тих обох мітінґах, будуть виключені з Братства і Р. Н. Союза. — І. Кіндзьо, предс.; Н. Николишин, секр.

ВЕСТ ПАВЛЕТ, ВТ. Бр. Покр. Пр. Бог., від. 17, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 14. грудня с. р. о год. 2. попол. в домі п. С. Дунди, коло Д. і Г. Р. Р. На мітінґу відбуде ся вибір уряду на р. 1914. Довгуючим членам пригадує ся, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі завісить ся їх членські права в Братстві і Р. Н. Союзі. На тім мітінґу буде принимати ся нових членів до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. На мітінґу мають явити ся всі члени. Член, який неоправдано не явить ся на мітінґу, заплатить грошеву кару 50 ц., а урядник $1.00. — М. Феции, предс.; С. Дунда, секр.; М. Бейц, кас.

ЮНҐСТАВН, О. Бр. сьв. Михаїла, від. 140, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 21. грудня с. р. о год. 12.30 попол. відбуде ся річний мітінґ. На мітінґу здасть контрольна комісія касове справоздане і відбуде ся вибір нового уряду. Довгуючим членам пригадує ся, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім случаю будуть суспендовані в своїх членських правах в Братстві і в Р. Н. Союзі. Член, який неоправдано не явить ся на мітінґу, заплатить грошеву кару $1.00, урядник $1.50. Нових членів будемо принимати до Братства і Р. Н. Союза після статута. — А. Литвин, предс.; Г. Дунґлий, кас.; В. Скиба, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Володимира, від. 65, подає до відомости всім своїм членам, що річний мітінґ відбуде ся в суботу 13. грудня с. р. в гали парафіяльній при Вашінґтон Аве., на котрім переведе ся вибір нового уряду на рік 1914 і здасть ся касове справоздане за цілий рік. Члени, що не вирівнають своїх довгів, будуть виключені з Братства. На мітінґу буде принимати ся нових членів без вступного до Братства, а до Р. Н. Союза після статута. Член, що не явить ся на мітінґу, заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — М. Голубець, секр.

ВІВЕРДЕЙЛ, Па. Бр. сьв. Михаїла, від. 126, повідомляє всіх своїх членів, що дня 21. грудня с. р. відбуде ся річний мітінґ, на котрім переведе ся вибір нового уряду. Взиває ся членів вирівнати свої залеглости. — І. Валько, секр.

ЛІЗЕНРІНҐ, ПА. Бр. сьв. Ів. Хрестителя, від. 59, повідомляє всіх своїх членів, що дня 21. грудня с. р. о 1. год. попол. відбуде ся річний мітінґ. На мітінґу здасть уряд касове справоздане, відтак відбуде ся вибір нового уряду на р. 1914. Член, що неоправдано не явить ся, заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Александер, предс.; П. Коцан, кас.; А. Овад, секр.

НЮБУРҐ, Н. Й. Бр. сьв. О. Николая, від. 176, подає до відомости всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 21. грудня с. р. відбуде ся о год. 3.30 попол. в гали під церквою на Бенкар Аве., річний мітінґ. На мітінґу будуть важні справи до полагодженя: касове справоздане і вибір нового уряду. Член, що неоправдано не явить ся, заплатить 50 ц. кари, а урядник $1.00. Довгуючим членам пригадує ся, щоби вирівнали свої залеглости. Просимо наших краянів, котрі ще не є членами братства, щоби прийшли на мітінґ і вписали ся до братства і до Р. Н. Союза. Просимо Вас, Братя краяни, явіть ся на мітінґ, не пожалуєте свого труду, а кождий буде задоволений. — Н. Куцик, предс.; М. Бережницький, кас.; І. Коваль, секр.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. сьв. Георгія, від. 353, повідомляє всіх своїх членів, що в неділю дня 7. грудня с. р. о 2. год. попол. відбуде ся церковній гали піврічний мітінґ. Довгуючих членів взиває ся, щоби вирівнали свої залеглости. Просимо конечно явити ся, бо є богато важних справ до полагодженя. На тім піврічнім мітінґу відбуде ся частинний вибір нового уряду на р. 1914, бо на річнім мітінґу булоби за богато справ до полагодженя. — О. Черечон, предс.; Ю. Дронюк, секр.; Г. Саміло, кас.

ЕРНЕСТ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 134, подає до відомости всім своїм членам, що дня 14. грудня с. р. відбуде ся річний мітінґ, на котрім будуть полагоджені дуже важні справи. На мітінґу здасть ся касове справоздане, а відтак наступить вибір нового уряду на р. 1914. Член, що неоправдано не явить ся, заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — А. Таутін, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 53, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 13. грудня с. р., на котрім переведе ся вибір нового уряду. На річнім мітінґу будемо приймати нових членів без вступного до Братства а до Р. Н. Союза після статута. — І. Гусак, секр.

КОТСВІЛ, ПА. Бр. Сош. сьв. Духа, від. 248, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що дня 14. грудня с. р. відбуде ся річний мітінґ, на котрім відбуде ся вибір нового уряду на р. 1914. На мітінґу здасть контр. комісія справоздане з каси і стану мастку Братства. Кождий член, що неоправдано не явить ся на мітінґу, буде караний 50 ц., а урядник $1.00. — П. Исуй, предс.; М. Пик, секр.

БОФАЛО, Н. Й. Бр. сьв. О. Николая, від. 127, повідомляє всіх своїх членів, що дня 21. грудня с. р. відбуде ся в гали коло церкви річний мітінґ. На мітінґу здасть уряд касове справоздане за минувший рік, відтак переведе ся вибір нового уряду на р. 1914. — А. Бумбар, предс.; І. Бурштинський, секр.

Н. С. ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. Лицарів сьв. Георгія, від. 250, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 14. грудня с. р. о 2-ій год. попол. в гали під церквою на Стерлінґ стр. Кождий член має явити ся і вирівнати всі свої довги. Член, що неоправдано не явить ся на мітінґу, заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. На мітінґу переведе ся вибір нового уряду і буде принимати ся нових членів до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Крім сего будуть важні справи до полагодженя, про які кождий член повинен знати. Просимо всіх наших членів, щоби привели зі собою на сей мітінґ своїх знакомих, які бажали би вписати ся до нашого Братства і до Р. Н. Союза. — Д. Маційовський, предс.; В. Стадник, кас.; І. Колодій, секр.

БАВНДБРУК, Н. ДЖ. Бр. сьв. О. Николая, від. 344, повідомляє всіх своїх членів, що на річнім мітінґу, котрий відбув ся дня 16. падолиста с. р. вибрано новий уряд: Г. Корчак, предс.; М. Лещишин, заст. пр.; І. Ліккович, секр.; І. Мелащук, заст. секр.; А. Мотика, кас.; І. Казад, заст. кас.; І. Пртула, М. Бучерський і Н. Ліккович, контр. ком.; Я. Кава дзерник; М. Лещишин, надз. хорих. — І. Ліккович, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 368, повідомляє, що річний мітінґ відбуде ся дня 7. грудня с. р., на котрий всі члени мусять під загрозою кари явити ся, понеже є важні справи до полагодженя: справоздане контрольної комісії і вибір нового уряду на р. 1914. Нових членів буде принимати ся без вступного до Братства, а до Р. Н. Союза після статута. — С. Брейда, предс.; М. Квасінський, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Бр. Кн. Данила, від. 73, повідомляє всіх членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 21. грудня с. р. від год. 9-ої рано до 1-ої попол. в Коломбія Гол, 66 Путнам стр. Обовязком є кождого члена явити ся на мітінґу в означеним час, в противнім разі заплатить грошеву кару 50 ц., а урядник $1.00. — Гр. Болюх, пр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Отсим повідомляємо всіх членів читальні „Просьвіти", що річні збори відбудуть ся дня 14. грудня с. р. рано о 9. год. в Коломбія Гол, 66 Путнам стр. Просить ся о численну участь. — Гр. Болюх, гол.

КУРТІС БЕЙ, МД. Бр. сьв. Ап. Петра і Павла, від. 81, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся 28. грудня с. р., на котрім переведе ся контролю рахунків з цілого року. Відтак наступить вибір нового уряду на р. 1914. Член, що неоправдано не явить ся, заплатить грошеву кару 50 ц., а урядник $1.00. — В. Чачків, предс.; І. Валеґа, кас.; А. Шандровський, секр.

КУРТІС БЕЙ, МД. Сестр. Непор. Зачат. Пр. Діви Марії, від. 290, подає всім Сестрам до відома, що дня 14. грудня с. р. відбуде ся річний мітінґ, на котрім уряд здасть річне справоздане, і відтак наступить вибір нового уряду. Просить всіх Сестриць явити ся на мітінґу. — М. Конрат, предс.; М. Кричковська, секр.

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбуде ся в суботу дня 13. грудня с. р. точно о год. 7. вечером в гали під ч. 83 Лівінґтон стр. На тім мітінґу здасть уряд річний звіт зі своєї діяльности; контрольна комісія здасть рахунок мастку Братства за рік 1913. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости, бо в противнім разі не будуть мати права забирати голосу на нарадах, не можуть бути вибрані урядниками і зістануть суспендовані в членських правах Братства і Р. Н. Союза. На мітінґу відбуде ся вибір нового уряду на р. 1914. Кождий член, що неоправдано не явить ся на мітінґу, заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — А. Дронжевський, секр.

ЛОНҐ АЙЛЕНД, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 64, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся в неділю точно о год. 7.30 вечер. На мітінґу здасть контрольна комісія касове справоздане, а відтак відбуде ся вибір нового уряду на р. 1914. Довгуючим членам пригадує ся, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі завісить ся їх членські права в Товаристві і Р. Н. Союзі. На мітінґу буде принимати ся нових членів до Товариства без вступного а до Р. Н. Союза після статута. Крім сего є важні біжучі справи до полагодженя, про які кождий член повинен знати. Просимо всіх наших членів, щоби привели зі собою на річний мітінґ тих всіх знакомих, які бажали би вступити до Р. Н. Союза і до нашого Товариства. Член неявивший ся на мітінґ, заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — С. Подольський, секр.

РОССФОРД, О. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 235, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 14. грудня с. р. о год. 1.30 попол. відбуде ся річний мітінґ, на котрім будуть дуже важні справи до полагодженя: докладне річне справоздане уряду зі стану братської каси і вибір нового уряду. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім случаю будуть суспендовані. Член, який не явить ся на мітінґу, заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Д. Конина, предс.; Н. Цепляй, секр.

ВЕСТ ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. Покрова Пр. Богородиці, від. 258, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 14. грудня с. р. о год. 1-шій пополудни. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. На тім мітінґу буде касове справоздане і переведе ся вибір нового уряду на рік 1914. Нових членів буде принимати ся без вступного до Братства а до Р. Н. Союза після статута. Неявивший ся член підпадає карі $1.00, а урядник $2.00. — Г. Курись, секр.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Тов. „Зап. Січ", від. 206, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся 7. грудня с. р. о 2-гій год. пополудни на Савт Мейн стр. ч. 134. На той мітінґ має явити ся кождий місцевий і позамісцевий член, бо суть важні справи до полагодженя, як також вибір нового уряду. Неявивший ся член заплатить кару 25 ц., а урядник 50 цнт. На тім мітінґу буде принимати ся нових членів без вступного до Товариства, а до Р. Н. Союза після статута. — С. Лемішка, секр.

КАЛІФОРНІЯ, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 148, подає до відома, що річний мітінґ відбуде ся 14. грудня в Мічел галі на Філєбурґу о годині 3-ій пополудни. Просить ся, щоби члени вирівнали свої залеглости, бо инакше будуть суспендовані. На мітінґу буде касове справоздане і вибір нового уряду. Неявивший ся член підпадає карі 50 цнт., а урядник $1.00. — Ю. Кульчицький Васькович, секр.

ПОДЯКА.

Отсим складаю сердечну подяку Р. Н. С. і товариству „Сокіл", від. 218, за точне виплачене мені з каси Р. Н. Союза запомоги по бл. п. моїй жені Анелї Сокіл в сумі $400.00. Нехай Бог дасть Вам кріпких сил на многі літа!

Йосиф Сокіл
з. І. Юнґставн, Огайо.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКО-РУСЬКУ БУРСУ В ГОРЛИЦЯХ.

Поодинокі члени руської громади в Шамокін, Па., зібрали між собою (чек надіслав п. Іван Глова) ...

— 121 —

— Але не перечите. Ну, а як би ви не послухали заказу?

— Ах, пане меценасе! Як же я можу? Адже я бідний чоловік. Пан староста і пан комісар можуть мене знищити. Дуже мені жаль, що не можу пану меценасови служити, але бігме не можу — бігме не можу!

Евгеній узяв свій завдаток і попрощавши ся з Нарнасом пішов у місто шукати иншого льокалю на відбуте віча. Він мав таке чуте, як чоловік, що в пітьмі натрафить на стіну і не знає, де й як її перелізти або обійти.

Переходячи попри Ваґманів дім Евгеній побачив з далека, як перед звісною йому фірткою стояла бричка запряжена парою шпаків, а в фіртці стояв Ваґман раз-у-раз кланяючи ся ґрафови Кшивотульському, що про щось ласкаво толкував із ним. Та поки Евгеній наблизив ся, граф щиро стиснув руку Ваґмана, сів на свою бричку і за хвилю щез лишаючи за собою легеньку кураву змерзлого снігу.

— Здорові, пане Ваґман! — мовив Евгеній порівнявши ся з Ваґманом. — А я й не знав, що пан ґраф також ваш кундеман.

— Знають пан, лихвар і кьондз загляда-

— 124 —

містр грали ролю польських патріотів, — а Ваґман належав до Жидів старовірів, хуситів. Та про те бурмістр занадто добре знав Ваґмана, а особливо його грошову силу, щоб мав дивити ся на него ворожо або з призирством, а Ваґман зі свого боку був певний, що німецька одежа і польський патріотизм не вистудили у бурмістра жидівського серця.

— Чим можу вам служити, пане Ваґман, — мовив бурмістр, коли Ваґман сів, а він заняв місце напротив него. — Що вас приводить до мене.

— Маленький ґешефтик.

— Дай Боже, щоб він був добрий! — з усьміхом мовив бурмістр, мимоволі якось впадаючи в тон жидівської розмови.

— Знають пан бурмістр: для богача нема злого ґешефту, а для бідного нема доброго ґешефту. А я приходжу з дуже бідним ґешефтом.

— Ну, жартуйте!

— То би богато говорити. То запутана історія. Так з боку подивити ся, то дурниця — тьфу! А придивившися ся близше, то воно сягає дуже глубоко. То мозок чоловікови сохне, коли вдумати ся. Чули пан бурмістр, що там у Росії роблять? Як там на Жидів кидають ся? Ай, ай, страшно подумати!

— 125 —

Се було як раз в часі перших антижидівських розрухів на Вкраїні, розрухів, які серед галицьких Жидів зробили були величезне вражінє.

— Ай, ай! — повторяв Ваґман хапаючи ся за пейси. — Жінок, дітий, старців, хорих викидають на мороз, майже голих, голодних! А що маєтків понищено, порабовано!

— Щож ми на се порадимо, пане Ваґман, — холодно мовив бурмістр. — Знаєте самі, що ми могли, то робили. Складки складали —

— Пане, я не про складки! Що там складки! Вони можуть нагородити хоч по части понесену шкоду. Але того, що люди терплять і терпіли, того страху, холоду, побоїв і невигід, того ніякі складки не нагородять.

— Людська річ трепіти, — мовив бурмістр і зачинав по троха дивувати ся, куди властиво гне свою розмову Ваґман.

— Людська річ терпіти, — мовив бурмістр

ська річ! — повторяв Ваґман. — Але розумного чоловіка річ по змозї уникати терпіня, запобігати терпіню, так робити, щоб люди не терпіли. Подумайте, пане бурмістр, за що терплять ті люди? За те, що вони Жиди. Не за що инше. Кажуть: Жиди пявки, шахраї. Алеж між тими, що

— 128 —

солїдарности з темною та брудною жидівською масою. Своєї релїґії я держу ся —

— На скілько вона вам вигідна, — перебив з докором Ваґман. — Даруйте, пане бурмістру, але вже коли по щирости, то по щирости. Признайте, що ся релїґія вам і подібним до вас сердечно байдужна, що ви зробили собі з неї подушку, на якій вигідно може спати ваше сумлїнє, задержали з неї самі лише форми, а зовсім прогнали духа.

— Що се з вами, пане Ваґман, — витріщив ся на него бурмістр. — Ви прийшли до мене поговорити про якийсь маленький ґешефт, а зачинаєте залазити мені з патинками в душу.

— Дарують пан бурмістр, — усьміхнув ся Ваґман. — Я не казав, що мій ґешефт маленький. Він лише вбогий, се-б то такий, що його не можна отаксувати на гроші, що тут-тобі зараз зиску не дасть. Але він великий, дуже великий і наша розмова простїсїнько йде до його вияснення. Бачите: наші Жиди... Маса... Ну, що вони? Чим вони себе чують? У них релїґія заступила все. Вони видять у нїй Боже слово, повторяють те слово в своїх молитвах, деякі заглублюють ся в ньому — і на тім конець. А де вони живуть, у якім краю, серед яких людий і поряд-